

2024. tavasz • A Budafoki Dohnányi Zenekar időszaki magazinja

HANGOLÓ

SZIMFONIKUS OPTIMIZMUS

A szerelem arcai
Zarathustra nyomában

EGYENES ÚT

Kanyó Dávid, pikoló művész
Zemlényi Eszter, operaénekes

NAGY TALÁLKOZÁSOK

Szekeres Adrien és László Boldizsár
Török Levente a BDZ pulpitusán

Balogh Eszter

„Megtaláltam a saját hangom”

A BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR BEMUTATJA:

TAVASZI

BÉRLETAKCIÓN

BDZ-bérletek a 2024-25-ös évadra
kedvezményes áron április 24-től május 10-ig

Részletek: berlet.bdz.hu

Nyitány

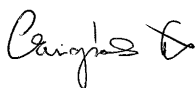
Kedves Olvasónk!

Bizonyára ön is elmereng néha azon az „egyenlőtlenségen”, hogy van, akinek megadatik; kapja otthon, s nyitott, fogékony arra, amit kap. Van, aki elindul, de aztán irányt vált. Van, aki keresi, keresi, aztán egyszer csak megtalálja. Vagy megtalál valamit, amin azért szívesen csavarna egyet, ha úgy hozná az élet. Van, aki megtalálja, megy is az útján, de a fő csapáson maradva örömmel tér le mellékutakra. Vagy van, aki kezdetektől tudja, hogy mi az útja, csak épp előbb meg kell küzdenie a sárkánnyal, hogy aztán útjára állhasson úgy igazán.

Mostani lapszámunkban mindegyik fentebb említett életút-típusról olvashatók írások. Megtudjuk, milyen az, amikor megvan az ember hangszere, például a fuvola, de őt jobban izgatja egy „elhajlás” a pikoló irányába. Kiderül, milyen az, amikor az ember beleszületik a zenébe, amikor a hétköznapiakat is átszövi a dallam, s szinte egyenes az útja az operaéneklésig. Arról is írunk, milyen az, amikor az ember tudja, mi a dolga, énekelni akar, énekelnie kell, de olyan mélyen gyökerezik lelkében az izgulás, a kisebbségérzés, hogy évtizedek munkája kell a kiteljesedéséhez. Hírt adunk arról is, amikor valaki befutott zeneszerzővé és karmesterré válik külföldön, de szíve kiszegele hazavágyna. Megtudhatjuk, hogyan jön létre két sikeres, ismert művész összekapcsolódásával egy olyan koncertprogram, amely saját határait feszegetésével valószínű műfajkavalkádót kínál közönségünknek. És mindezek mellett még a szerelem és a létezés legfontosabb, legidegesítőbb és legmisztikusabb aspektusairól is beszámol e lapszámunk, ahogy felhívja a figyelmet egyik kisebb „elhajlásunkra”, az idén másodszor terítékre kerülő Gamer Symphony-ra is.

Újítás, minőség, sokszínűség és tartalom a BDZ 2023-24-es évadának második felében, ahogy a Hangoló hasábjain is. Tartson velünk ön is, kedves koncertjáró olvasónk!

A korai tavasz üdvözlétével:

Czinger Eszter
főszerkesztő

Impresszum

Főszerkesztő:
Czinger Eszter

Felelős szerkesztő:
Ortutay Réka

Szerkesztőség:
Borbély Linda
Máté Krisztina
Ortutay Romola
Petró Margit
Viant Katalin

Tördelés:
Kalán Erika
Címlapfotó:
Raffay Zsófia

Nyomda:
Grafit Pencil
Nyomda Kft.

Megjelenik:
4.000 példányban

Lapzártá:
2024. február 29.

A zenekar fenntartója:
Budafok-Tétény
Budapest XXII. kerület
Önkormányzata

A Budafoki Dohnányi
Zenekar programjainak
támogatója:

Tartalom

Újra itt a Gamer Symphony	4
Game music show 2.0	
Ez olyan jó!	6
„Saját testemre hangolódtam”	
„Megtaláltuk a zenei hangunkat”	10
Az év duettkoncertje: Szekeres Adrien és László Boldizsár	
Gömbként és a neurobiológia	15
Avagy szerelem és ami mögötte van	
Első randevú	20
Zenekar és karmester találkozása: darabtudás és bizalom	
Szimfonikus optimizmus	26
Nietzsche, Strauss, Zarathustra	
Cupido, pikoló, szaxofon	29
Egy a cél, egy az út	31
„Fé-é-sű-ű, haj-pánt, gye-re-kek”	36
Apró gyerekkori dallamokkal a templomudvartól az operaszínpadig	
Kitekintő	42
Boldog ünneplést!	
Koncertnaptár	48
Kalendárium	50

2024. május 5. 19:30 | Müpa

ÉNEKEL AZ ORSZÁG

Händel: Izrael Egyiptomban

Zemlényi Eszter | szoprán

Balogh Eszter | alt

Najbauer Lóránt | basszus

Kósa Lőrinc | basszus

Országos Egyesített Kórus

Budafoki Dohnányi Zenekar

vezényel → HOLLERUNG GÁBOR

Jegyvásárlás | bdz.jegy.hu

müpa
Budapest

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Újra itt a Gamer Symphony!

A videójáték nem pusztán játék, hanem életérzés. A videójátékok zenéi pedig egy egészen különleges zenei világot teremtenek.

Heroes of Might and Magic 3, Medal of Honor, World of Warcraft, Baldur's Gate 3, Genshin Impact, Age of Empires, LOL, Witcher 3, Skyrim, Assassin's Creed és még sokan mások. Többek között ezen játékok zenéi és az azokhoz kapcsolódó lélegzetelállító látvány várja mindazokat, akik június 9-én velünk tartanak az MVM Dome-ba a Gamer Symphony második felvonásra. A legizgalmasabb videójáték zenék mellett természetesen most is lesz zenei meglepetés, tánc és cosplay.

Szöveg: Ortutay Réka

„Sajnos lemaradtam róla. Lesz még ilyen?” - írta egy kedves követőnk közösségi oldalunkra a *Gamer Symphony* tavalyi előadását követően. Megnyugtathatjuk: itt a folytatás! „Zseniális előadás volt, köszönjük szépen az élményt! Az egész nagyon profi volt, a látvány, a koreográfia is, hát még a zenekar!” - írta egy másik kedves koncertlátogatónk. Nos, pontosan ilyen élményre számíthat mindenki az idén is június 9-én, aki ellátogat az MVM Dome-ba, második Gamer Symphony koncertshow-nkra.

„Csináljunk game music show-t!”

Amikor egy évvel ezelőtt elkezdtük tervezni az első Gamer Symphony koncertshow-t, gyorsan rájöttünk, hogy nagy fába vágtuk a fejszénket. Mint az kiderült, egy videójáték létrehozása rengeteg, egymástól teljesen távoli világban dolgozó szakember összehangolt munkájának eredménye. Történetíró-, látványtervező-, grafikus-, programozó-, zeneszerző-, hangmérnök-, történész-, régész-, és matematikus-teamek dolgoznak fáradhatatlanul azon, hogy a játékos elé

egy pazar látványvilágú, az érdeklődést órákon keresztül fenntartó, izgalmas, kihívásokat rejtő játék kerüljön.

Magam is kipróbáltam jó pár játékot, és csodálkozva figyeltem fel arra, hogy bizonyos helyzetekben mekkora segítség a zene, ami nem csak hangulatot teremt vagy aláfest, hanem adott esetben segít a tájékozódásban, az előre jutásban. Nem állíthatom, hogy függő lettem, de megtanultam csodálni ezt a világot, néha élvezettel merülök el egy-egy játék valóban művészien megalkotott, elképesztő látványvilágában. Már tudom egy ideje, hogy a videójáték nem pusztán játék, hanem életérzés: sok érzélem, megélés kapcsolódik hozzá. Éppen ezért fontos számunkra, hogy olyan show-t hozunk létre, ahol a látogatók ezt az életérzést újraélhetik, ahol felidézhetik egy, adott esetben akár húsz-harminc évvel ezelőtt játszott game izgalmát, az ahhoz kapcsolódó nosztalgiát, örömet, bánatot.

Kulisszatitkok

Az idei műsor kitalálásánál már rengeteg olyan, aktív játékos javaslataira, ötleteire támaszkodtunk, akik velünk voltak tavalyi első szárnypróbálgatásaink során. Mindazonáltal fontos megjegyezni: a videójáték zene – a filmzenéhez hasonlóan – alkalmazott zene. Ez azt jelenti, hogy egy játékban a zene bizonyos célokat szolgál:

hangulatot teremt, érzelmeket fejez ki, izgalmat kelt, aláfesti az eseményeket, szereplőket jelenít meg egy-egy témával, azaz minden esetben a képi történesnek van alárendelve. Ezek a zenei motívumok egy játékban nagyon rövidnek is lehetnek, vannak témák, melyek a 20-30 másodpercet sem haladják meg, ezért koncert show-nkon, akárcsak filmzene koncertjeinken, több témát is összefoglaló, úgynevezett hangverseny szviteket szolgáltatónk meg, melyek hossza így 3-6 perc hosszúságúra nő. Végso műsorösszeállításunkat befolyásolja az is, hogy az adott zenéből van-e kotta forgalomban, vagy meg kell, illetve egyáltalán meg lehet-e írni a hangversenyszvitet.

Annyi műsorötletet kaptunk a tavalyi előadás rajongóitól, hogy alig győztünk válogatni. Az egészen biztos, hogy nem tudjuk mindenki kívánságát kielégíteni, de bizhatnak abban, hogy olyan műsort alakítunk ki, amely mind zeneileg, mind látványvilágában a székbe szegezi a koncertlátogatót.

Gamer Symphony 2024 - a Budafoki Dohnányi Zenekar Game Music Show-ja 2024. június 9-én 19:00 órákor kerül megrendezésre az MVM Dome-ban. Közreműködik: Fellegi Anna (ének), ARLtistic Dance Company (korreográfus: Albert Réka Lilla), Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Balassa Ildikó), vezényel: Guido Mancusi.

Ez olyan jó!

„Saját testemre hangolódtam”

El sem tudjuk képzelni, hogy az éneklés az emberi szervezetben mennyi mindenre van hatással! Egy rendkívül sikeres, fiatal mezzoszoprán énekművésszel, **Balogh Eszterrel** beszélgettünk énektechnikáról, traumákról, a szólisztikus és kórushangzásról, tudományos kutatásról, különleges vokális együttesekről és a flow-élményről.

Szöveg: Petró Margit

bjz A BDZ Újévi koncertjén egy rendhagyó énekórát láthattunk. A humoros jelenetben fantasztikus színpadi játékkal alakítottad a felsőbbrendű, lekezelő énektanárt. Van ennek valami valóságalapja, valóban ilyen lelkileg is nehéz dolga van annak, aki énekelni tanul?

Amit az újévi koncerten a közönség látott, az énektanulmányaim traumái egy jelenetbe sűrítve. Hiába szerettem a zenét, nálam az éneklési vágy éveken át együtt járt az iszonyatos szorongással. Már amikor a Magyar Rádió Gyerekkórusában énekeltem, akkor is jelen volt ez a szorongás, olyan annyira, hogy többször szinte ájulást váltott ki.

Tanulmányaim elején felfigyeltek rám a tanárain, szóló éneklési feladatok is megtaláltak, de én ettől nagyon félttem. A félelem az egyedül énekléstől és a zene szeretete kéz a kézben járt nálam. Még a Zeneakadémián is elkísért a stressz és ez a trauma. Azt hiszem, kellő odafordulással, oldással kezelve hamarabb megszabadultam volna ettől a gátlástól. Tulajdonképpen csak a legutóbbi időben, mostanában érkezett el a pillanat, hogy ezen az érzésen teljesen túljutottam. Ez a terápia, a folyamatos útkeresés eredménye, amely során nem adtam fel a vágyat, hogy a zenén, azon belül is az éneklésen keresztül fejezzem ki magam. Akkor sikerült az érzéseimet normális mederbe terelni, amikor már nem akartam görcsösen, amikor szinte már feladtam azt, hogy énekes legyek. Amikor úgy határoztam, hogy az értékeimet nem attól teszem függővé, hogy sikeres énekes vagyok-e, vagy sem. Úgy döntöttem, hogy nem tekintek magamra énekesként, csak mint olyan emberre, aki a zenén keresztül szeretne kom-

munikálni. És egyszer csak beérett a folyamat. Azt mondtam magamnak: nem akarok énekes lenni, s akkor az ego elengedésével felszabadultam. Azóta minden tekintetben felszabadultabb vagyok, és ez olyan jó! Biztonságérzetet ad, ami nem volt előtte.

bjz Pedig a közönség régóta imád, rajong érted.

Én ezt így soha nem éreztem. Belül nem segített, hogy pozitívan értékelnek. Úgy éreztem, fel tudom mérni, hogyan teljesítek. A színpadon sokáig szégyenérzetem volt, rossznak tartottam, amit csináltam. Ha valaki olyan énekesként szocializálódik zenésszé, hogy már kisgyermekként, a gyerekkórus óta rengeteg feszültség van benne, az a testében és az énektechnikai feszültségekben is megnyilvánul. Tehát diszfunkció alakul ki technikailag is, mivel a test és a lélek folyamatos feszültségben van. Én ilyen görcsben és folyamatos kognitív diszfunkcióban éltem, nem éreztem jónak, amit csinálok. Kiálltam a színpadra és rettegtem, hogy megszegyenülök. Az utóbbi időben kristályosodott ki bennem, hogy ha az ember megtalálja a saját hangját a testében, akkor elkezd harmóniában működni a teste és a lelke is. Ehhez nyújtott segítséget az útkeresés, ami az énektechnika tökéletesítését szolgálta, az önismeret tanulása és gyakorlása.

bjz Legutóbb a Budapesti Akadémiai Kórus-társaság jubileumi koncertjén mezzoszoprán szólístaként a könnyed, virtuóz előadásoddal arattál óriási sikert zenekarunkkal. A tudatos technikai felkészülés mellett van valami titka,

hogy egy énekművésznek ilyen szép, bársonyos maradjon a hangszíne?

A hangszín testi, genetikai adottság, minden embernek egyedi hangszíne van. A hang akkor tud kivirágozni, ha az éneklő megtalálja a saját hangját, és azt természetes funkcióján szólaltatja meg. Megőrzi természetességét, egyediségét, felszabadulttá és görcsmentessé válik, ha nem próbál hasonlítani valakihez, s nem akarja azt manipulálni. És attól marad egészséges a hangszín, ha az ember megtartja a saját természetes hangját. Amilyen egyszerű maga az éneklés, a profi énekes dolga énektechnikai szempontból annyira bonyolult.

bjz A művészi pálya rendkívül nehéz. De a hétköznapi életben énekléskor bárki átélheti – ahogyan te fogalmaztad „az egészséges hangon való szabad éneklés élményét”?

Sokan mondják, hogy nem tudnak énekelni. Minden ember, a hobbi énekes is elérheti, hogy egy saját szintjének megfelelő dalt szabadon tudjon elénekelni. Nem kell ehhez profi énekesnek lennie. Amikor magára hangolódik, amikor föl szabadul a hangja és vele együtt a személyisége is, megéli, hogy milyen az, amikor szabadon áramlik a zene.

Ma már vannak magántanítványaim, s ez egy jó terápia, olyan, mint a tükör. Amikor a saját problémáimat látom másokon és tudok nekik segíteni, az nekem is óriási sikerélmény. Az ember nem is tudja

sokszor beazonosítani, hogy hol van a testében a blokk, ami miatt nem áramlik szabadon a hang. A legfontosabb lépés kifejleszteni az antennát, amivel az egyén ráhangolódik a saját testére, hogy észrevegye, hol a feszültség. Ez egyfajta befelé fordulás, ami a jógához hasonló. Észreveszem-e, hogy feszesen veszem a levegőt, vagy már félek az első hang kiadásától és feszültség van bennem? Hol van az elakadás, a vállamban, a torkomban, a hasamban? Mindent meghatároz, hogy mennyire vagyunk képesek a saját testünkre hangolódni.

Mindenki képes arra, hogy megtalálja a saját hangját, s ez az egész személyisége fejlődésére hatással van. Nemcsak az éneklésre hat pozitívan, hanem a lelkére, a mentális és testi egészségére, az életérzésére. A ráhangolódás mindenkinél változó tempóban valósul meg. Például jár hozzám két pszichológus lány, ők rendkívül fogékonyak a testi érzetekre. Hamar felismerték magukon, hogy a levegő szabad áramlása lelki felszabadulással jár, s hogy a test felszabadítása magával hozza a lelki felszabadulást. Jó látni a fejlődésüket, s ahogy épül az önismeretük.

bjz A saját hangunk megtalálása miben, hogyan segíti az önfejlődést?

Segít például a testtudatosságban, hiszen észrevesszük, felismerjük, hogy például egy magas hangnál befejeződik a testünk. Ha előtte stresszelünk, megszületik a gondolat, majd a félelem, hogy jaj, hogy fog ez szólni, már jön is az izomfeszültség. És ettől bekrepál a hang. Amikor megtanuljuk elengedni a félelmet, a gondolatot, amikor engedjük inkább, hogy csúnya legyen a hang, akkor már nem fog úgy feszülni az izomzat. Meg kell tanulni ítéletmentesen elengedni. Ha megszűnik a félelem, elkezdődhet a fejlődés, s ezt az érzést az ember az életében tovább viszi más területen is. Addig kell ezt gyakorolni, amíg ez beépül az izommemóriába. Ez hosszú út, de közben vannak kis sikerélmények. Persze mindehhez fontos a megfelelően elfogadó környezet megteremtése, hogy a tanuló tét nélkül, felszabadultan bármilyen hangot ki merjen adni. Addig nincs fejlődés, amíg félelem van.

bjz A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen oratórium-daléneket szakon végeztél. 2019-ben elsöprő győzelmet arattál a londoni Händel

Énekversenyen. Azóta is sok barokk zenét énekelisz. Hogyan alakult ki e korszak iránti elköteleződésed?

Nem vagyok a barokk elkötelezettje, nem horgonyoznék le egyik korszak zenéje mellett sem. Nagyon szeretem a barokk zenét, de mindenevő vagyok. Szeretem a popot, a jazzt, az egyházi zenét, a népzénet, az operát. A barokk vonal azért erőteljesebb talán, mert nekem a természetességben sokat segített. A barokkban letisztultabban kell énekelni, ezért hosszú távon egészséges marad a hang, és nem teszi tönkre megerőltető feladat. Nem vagyok egy született hang. Sok östehetség van, aki 15 évesen bármit el tud énekelni, többen 20 évesen már befutnak, nagy szerepeket kapnak. Aztán néha előfordul, hogy túl hirtelen számukra nehezeket énekelnek. Az egészséges hangom megőrzésében nekem talán az is segített, hogy a sok technikai görcs számomra ezeket az erőszakolt állomásokat nem tette lehetővé.

👉 Már két éves korod óta énekelisz, kilenc évesen kezdted járni a Magyar Rádió Gyerekkórusába. Zongorázta, hegedültél, de kezdetben a popzene érdekelt igazán. Hogyan alakult a zenei ízlésed?

A Magyar Rádió Gyerekkórusában nagy dózisban kaptam a klasszikus zenét, de a mai napig szeretem a könnyűzenét is. Ez olyan, mint a szerelem, a vonzalom, mindenkinél másként alakul. De mivel azóta is szeretem a popzenét, örülnék neki, ha kapnék rá lehetőséget. Tavaly egy egyetemi rendezvényen Ella Fitzgerald számokat adtam elő, amit rettenetesen élveztem, felszabadító élmény volt.

👉 A Zeneakadémia után a Purcell Kórusba nyertél felvételt, ahol azóta is sokat dolgozol.

Vashegyi György a kurzusán figyelt fel rám, bízott bennem, s felkért néhány koncerten való szóló éneklésre. Majd megismerkedtem Najbauer Lóririval, a férjemmel, aki énekel a Purcell Kórusban, s ő tanácsolta nekem a kóruséneklést. A Zeneakadémia után kezdtem el velük dolgozni. Jó munkafolyamatba kerültem ott, és egyre komolyabb szóló feladatokat kaptam. Ez jót tett a fejlődésemnek.

👉 A kórusénekes és a szólóénekesi énektechnika mennyiben különbözik, össze lehet egyeztetni a kétfajta feladatot hosszú távon?

Más vagy ugyanolyan, ez jó kérdés. Nehéz

mindkét fajta énekművészi szerepben megfelelni úgy, hogy közben az egészséges hangképzésen belül érezzük el az eredményt. Ha az ember mindkét fajta énekesi feladatait profi szinten csinálja, akkor sok azonosság is van bennük. A kóruséneklésben követelmény, hogy homogén legyen a hangzás. Fel kell áldoznom a saját individuális hangomat, de nem azon az áron, hogy a saját hangomról elmenjek. A szóló éneklésben ugyanakkor meghatározó az individuális hang, mert ki kell tűnni attitűdben és hangszínben is. A kórusban éneklő nem szólhat ki, nem szép, ha „szétszól” a kórus. Erre törekszünk például itthon az egy éve alakult, öttagú Cantica Aeterna énekegyüttesünkénél, ahol mindenki profi énekművész. A legkényesebb műfaj az a capella, mert semmilyen kíséret nincs. Minden frázist egységesen kell megszólaltatni, össze kell hangolni a hangerőt, hangszínt. Egymásra figyelni úgy, hogy megtartod a saját hangodat. Finom hangzásra törekszünk, és folyamatosan dolgozunk rajta, hogy még homogénebb legyen.

Jelenleg a szólista felkéréseim mellett énekelek több külföldi együttesben is projekt-szerűen, ahol mindkét fajta vokális zenélést megtapasztalhatom. A Collegium Vocale és a Vox Luminis belga kórusokban, ahol az utóbbinak minden tagja szólistikus ultraprofi énekes.

NÉVJEGY:

Balogh Eszter, énekművész

Kedvenc elfoglaltsága: Kutyas kirándulás barátokkal, üvegfestés, filmnézés, szundítás.

Legkedveltebb ételei: „Anyukám aranylő marhahús leve, sushi, savanyúkáposzta.”

Évszak, melyet szeret: Márciustól novemberig minden hónap.

Amit szívesen olvas: Memoárok, igaz történetek.

Mi bosszantja fel: Ítélezés és arrogancia.

Mi nyugtatja le: ASMR hangok, hangulatvilágítás, illóolajok és persze a zene.

👉 Szabadúszó létedre nem unatkozol... Hány zenei formációban veszel részt tehát?

A Purcell Kórusal rendszeresen lépek fel, énekelek az előbb említett kórusokban, valamint az amatőrökből álló Capella Du Mont Kamarakórusal is vannak projekt alapú munkáim, velük szólistaként koncertezem. Az Énekel az ország koncertjét nagyon várom a különlegessége, monumentalitása miatt is, illetve az is mindig kedves pillanat, amikor férjemmel együtt énekelhetek. {Az Énekel az ország ideai bariton szólistája Najbauer Lóránt lesz. Balogh Eszter férje – Szerk.} A 2022-es produkcióban már részt vettem alt szólistaként. Hollerung Gáborral szeretek dolgozni. A színpadon nem akar alapvetően megváltoztatni, bízik bennem. A kritikus karnagyi hozzáállása, a maximalista elvárásai mellett bizalmat sugároz, s érzem, hogy önmagam lehetek. Ez ritka, felszabadító érzés. A játékos kisugárzásának köszönhetően is nem csoda, hogy imádja őt a közönség, mert fel tudja velük is venni a kapcsolatot. A legutóbbi új-évi koncerten percekig állva tapsoltak. A jelenetünk után a hangmérnöki fülkéből figyeltük őt, s a zenei munkatársakkal egyöntetűen nyugtáztuk, hogy ezért érdemes ezt a pályát csinálni.

Egyébként tavasz óta járok légzés-coach-hoz. Ez fizikális edzés, a légző izmok elengedése, rugalmassá tétele, a mozgástartomány növelése. Az edző, légzésfejlesztő korábban profi kosaras volt. Most olimpiaknokokat, operaénekeseket oktat, visszaerősíti azokat az izmokat, amiket kisbaba korunkban ösztönösen jól használtunk. De sokféle problémával járnak hozzá, segít például asztmásoknak, gerincbetegeknek is. Nem is gondolnánk, hogy a légzésfejlesztés mennyi mindenre hatással van, még a gerincferdülésre is. Nem énektanár, de tanult énekelni. Akkor nem értette az éneklés folyamatát, majd elérkezett a megvilágosodás, s csak most utólag tudja megmagyarázni, amikor híres énekeseknek segít. Elképesztő, hogy ha az ember kinyitja az antennáit, mennyi mindenre ráeszmél. A testünk egyes funkciói összekapcsolódnak. Mióta hozzá járok, azóta nekem is ég és föld az éneklés.

Örülök, hogy mindenből van egy pici az életemben. A legtöbb feladatomban alapja a közösségi munka, azt jobban szeretem, mint az individuális tevékenységet.

👉 Ha jól tudom, részt vettél egy különleges ének terápiás módszerben, ami egy kutatás része. Mit lehet erről tudni?

Philipp György karmesterrel sokat dolgoztam

együtt, aki Dr. Várdi Katalin pulmonológus szonológussal egy tudományos kutatásban érintett. A sokszor súlyos krónikus légzőszervi betegek életminőségének javítása céljából a SingLung védjeggyel ellátott terápiás módszer részeként létrehoztak egy kórust. Gyuri hívott énekkora kurzust adni tüdőbetegeknek a „Légzéssel a lélekért kórusba”. Egy hetet töltöttünk együtt a betegekkel a jó hangulatban zajló foglalkozásokon. Mi énekelünk nekik, s ők a kurzus végén a Müpa színpadán a Fesztiválzenekar koncertjén léptek fel. Hatalmas lelki töltetet kaptunk mi is és ők is az éneklés által. Ez a kivételes misszió az éneklésen túl közösségformáló lelki terápiás funkciót is betölt. Egy rendkívüli siker, mely összekapcsolja a tudományt és a művészetet a zenén keresztül.

👉 És te mitől töltődsz leginkább?

Ami most a legtöbbet adja, a Cantica Aeterna. Megélni, hogy egymást feltétel nélkül elfogadjuk, s hogy szabadon lehet mindenki önmaga. Mivel közösségi ember vagyok, néha jobban szeretem a kamaraéneklést, ami a közös éneklés non plus ultrája. Amikor öten éneklünk világi vagy egyházi műveket és megszületik az összhang, a harmónia. Ez a leggyönyörűbb! Ez egy igazi flow-élmény.

👉 S mindemellét fél éves házások vagytok. Milyen a magánélet a szintén tehetséges énekművész férjed mellett?

Nagyon élvezem, lubickolok benne. Nagy biztonságérzetet ad, s jó átélni a szövetség érzését is. Sokat vagyunk együtt, és segítjük egymást. Ma például együtt gyakoroltunk. Lóri a Máté passióra készül az Operában, s mivel én 14 évig zongoráztam, ezért kísértem őt gyakorlásunk során. Szabadidőnkben imádunk kirándulni, s van egy kutyánk is. Nagyon szeretjük a jó kézműves kávékat, melynél fontos a pörkölés, s amit nagy élvezettel a szuper jó gépünk segítségével készítünk. És imádunk jókat enni.

Balogh Eszter éneklését legközelebb 2024. május 5-én 19:30 órakor a Művészetek Palotájában hallhatja közönségünk Händel: Izrael Egyiptomban című oratóriumának szólistájaként. További fellépők: Zemlényi Eszter – soprán, Balogh Eszter – alt, Najbauer Lóránt – bariton, Kósa Lórinca – basszus, Országos Egyesített Kórus, Budafoki Dohnányi Zenekar. Vezényel: Hollerung Gábor ■

„Ahhoz, hogy valaki éljen, égnie kell, fókuszszá kell lennie, meg kell gyulladnia és gyújtania kell.”
Hamvas Béla

„Megtaláltuk a zenei hangunkat”

Az év duettkoncertje: nagy találkozások, nagy dalok

Szekeres Adrien és **László Boldizsár** neve kezd összekapcsolódni a hazai zenei életben. Cikkünk írásakor épp kettesben, egy szál zongorakísérettel járják a vidéki nagyvárosok színpadjait a *Nagy találkozás* című műsorukkal, de hallhattuk már őket a 2023-as Zemp-léni fesztiválon, vagy épp az *Igazából karácsony* című szimfonikus koncertshow-nk legutóbbi sztárpáros vendégeként. Május 10-én nagy közös dobásra készülünk. **La Voce Vita** címmel szimfonikus koncertpremier várja közönségünket az Erkel színházban, a két énekes most is futó *Nagy találkozások* című, sokszínű, dal-koncert-jének szimfonikus változatával.

Szöveg: Máté Kriszta

Egy zongora, két énekes, egy otthonos, családi légkör. Minden hang egyenként hallatszik, minden szó tisztán cseng. A duett-páros szolnoki Nagy találkozás-koncertje előtt, alatt, után, közben sikerül mikrofonvégre kapnom a két énekest. Adri és Boldi mellett Kiss Gábor, Adrien férje és dalai túlnyomó részének szerzője vesz részt ezen a kissé eklektikusra sikerült, kávé mellett, kulisszák mögött, színpadon és nézőtérén zajló beszélgetésen.

Szekeres Adrien és László Boldizsár egymásra találása nem véletlen. Mindkettőjükéről elmondható, hogy bármit el tudnak énekelni, amit csak szeretnének és szeretnek. Adrien pop énekesnőként operát, még hozzá olyan mélységekig, hogy Tokody Ilona is rendületlenül ösztönzi, forduljon az opera irányába. Mivel Sík Olga néni tanítványa volt, akárcsak Boldizsár, a lehetőség már ott kínálkozott. Mégis életének csak később vált részévé az operanéklés. Akárcsak László Boldizsár esetében, akiből bizonyára hamarabb lett volna operaénekes, ha a Cotton Club Singers 1995-től nem fut be egy 15 éves sikerpályát. Így viszont megajándékoztak minket több mint egy évtized minőségi jazz zenéléssel.

blz **Adri, téged kérdezlek először. Hogy kezdődött?**

Zenei kapcsolatunk Boldival Sík Olga néni-nél kezdődött, akihez a kilencvenes években jártunk. Olgi néni nagyon szabadon tanított, nem voltak meghatározott órarendek. Elmentünk hozzá a Pozsonyi utcába, énekelünk, majd hazamentünk. Növendékkoncerteken léptünk fel együtt, többek között Janza Katával, Szűcs Gabival, Kovács Péterrel és Boldizsárral. Egy hosszabb szünet következett közös zenélésünkben, mígnem aztán egymás vendégei lettünk saját önálló koncertjeinken. Én Szegeden csatlakoztam Boldihoz, majd Boldizsár az Erkel színházban, 20. jubileumi koncertemen kapcsolódott be duettpartnerként. Ezekből a találkozásokból alakult aztán ki a Nagy találkozás című műsor ötlete.

blz **Hogy jutott el a műsorötlet egy szimfonikus, Erkel színházhoz megvalósításig?**

Egy női-férfi duett mindig nagyon jó, szereti a közönség, de mi is szerettük, és én Boldiban megtaláltam a zeneileg ideális partnert, ahogy ő bennem. Amikor a műsor összeállt, a Filhar-

László Boldizsár és Szekeres Adrien az Igazából karácsony szimfonikus koncertshow-n

mónia elvitte több helyre, mi pedig örültünk, ha volt koncert, de a szervezésbe nem kellett sok energiát fektetni. Mígnem volt egy pont, amikor Gábor, a férjem azt mondta, hogy a két énekes, egy zongora felállásból csináljunk valami nagyobb, szimfonikus zenekarral kísért estet. A dalok adóttak, mi is itt vagyunk, és van egy eklektikus, fajsúlyos, mégis könnyed összekötő szövegekkel fűszerezett program, ami vidám és laza, közben igényes és mély. A szimfonikus est programjának összeállításánál már mondtam Boldinak, hogy sok a kihívással teli dal, és nem lehet mindent 300 százalékon csinálni, hiszen alig van benne pihenő. Most éppen ennek megoldása a kihívás.

blz **Hogy áll össze egy ilyen est programja?**

Nekem nagyon fontos, hogy örömmel énekeljek, és azáltal, hogy folyamatosan adok, én is sokat kapok a közönségtől. Amikor összeálltunk egy műsort, akkor célom, hogy megtaláljam benne saját magamat, jól érzem benne magam. Így tudja a közönség is jól érezni magát. Megtanulja az ember, hogy a saját képességeit felmérve, színpadi mozgását, jelenlétét ismerve menjen, vagy éppen ne menjen bele dolgokba. A saját koncertjeimnél is az önazonosság a legfontosabb. Mindegy, hogy templomban, egy kisebb közönség előtt, egy műve-

lődési házban vagy az Erkel színházban lépek fel; ha valami a szívből jön, annak megjelenik az út is.

blz **Ez ilyen egyszerű lenne?**

Nekem már van kézzelfogható sikerélményem ebből a hozzáállásból. Nagy álmom volt Andrea Bocellivel énekelni. De ennek vajon mekkora esélye volt? És egyszer csak megadatott, és ott álltam, fülig ért a szám, és minden pillanatát élveztem. Ahogy azt is, hogy a legjobb szimfonikus zenekarokkal játszhattam. Magánénekes szakra pedig azért jelentkeztem, hogy a tudásomat átadhassam. Holott nem vettek fel, mégis taníthatam, Kővári Judit énektanárom jóvoltából. És ha megnézzük, Boldizsár sem végzett Zeneakadémiát, mégis az egyik legtöbbet foglalkoztatott operaénekes.

blz **A zenei műfajokkal is ez a helyzet?**

Zenei műfajokban szerencsés és elégedett vagyok, mert mindent elénekelhetek, amit szerettem volna ezen a pályán. Elsősorban azért, amit a férjemtől tanultam, hogy nem szabad a „hogyan”-nál elakadni, a lényeges kérdés inkább a „mit”. Ezt tanítjuk a gyerekeinknek is. Ha megvan a „mit” és arra koncentrálnak, akkor a hogyan jön magától. Például amikor egy Műpa koncertem előtt a férjem azt javasolta, hogy éne-

keljek el ott a koncerten egy operaáriát, az első reakcióm az volt, hogy megbolondult. De végül elénekelt, és nagyon szerették a nézők. Tokody Ilona pedig továbbra is biztatott, hogy folytassam, mert annyira kell a kapocs a zenei műfajok között, mint egy falat kenyér. És megtaláltam a saját hangomat, ahogy Boldi is az övét, és ezért illünk olyan jól össze.

bjz Gábor, ezek szerint te nagy Adri-opera rajongó vagy?

Nagyon szeretem, amikor Adri operát énekel, mindig fel is veszem. De a Hot Jazz Band is jól állt neki. Stílusban nincs kedvencem, bár amióta elénekelt a Turandotból a Nessun Dormát, jobban tetszik, mint bárki mástól. Mondjuk Pavarottól nagyon-nagyon szeretem és Adrientől is.

bjz Ha Gábor javasol valamit, azt mindig megvalósítod, Adri?

Gábor ismer engem a legjobban, ő tudja, mire vagyok képes, hiszen 1998 óta végig kísérte a fejlődésemet. Szakmai kérdésben nem is tudok másokra hagyatkozni. Amikor az Unisexből kiléptem, arra törekedtem, hogy továbbra is mindig szeressem a közeget, amiben vagyok. Ez Boldizsárra is jellemző. Olyan emberek vannak a kísérő zenekaromban, akik emberileg is összeillenek. Családiás a hangulat, és ez érződik a koncerten is.

bjz Csak Gábor ír neked zenét?

Ez nem volt tudatos, nem terveztük, hogy ő írja az összes dalomat, de mégis az ő szerzeményei illenek legjobban a különböző életszakaszaimhoz. Többen küldtek már saját szerzeményeket, amiket nekem szántak, de nagyon nehéz a hozzám illő hangot másnak megtalálni.

bjz Boldi, te hogy emlékszel a kezdetekre és az egymásra találásra?

Adriával együtt tanultunk Sík Olga néninél. Akkor mindkettőnkénél felmerült az operaénekesi vonal, de máshogy alakultak a dolgok. Nekem aztán elindult a Cotton Club Singers-karrierem, és az operaéneklés háttérbe szorult. Adriával akkor találkoztunk össze ismét, amikor Szegeden éltem, és a helyi nyári fesztiválon minden második évben volt egy

NÉVJEGY: SZEKERES ADRIEN

Ha nem zene, akkor: Önéletrajzi könyveket olvasok szívesen. Nyáron pedig a Balatonnál van együtt a család, ott töltözzük egész évré.

Mi kapcsol ki? 15 éve együtt kezdünk jógázni a férjemmel. Én éppen jógaoktatói tanfolyamot végzek, most fogok vizsgázni. Nagyon szeretek tanítani, és itt ezt is tehetem majd.

Kedvenc pillanatai: Amikor TAPSBAN állunk... Rengeteget töltözzük abból, hogy állunk a szünni nem akaró tapsban. És persze azok a pillanatok, amikor a gyerekek boldogok, elégedettek. Nagybik lányunk egy nagyon jó barátnőre lelt az egyetemen (akinek édesapja is zenész – micsoda véletlen), kisebbik lányunk pedig nagyon tehetséges, zenét és szöveget ír és bár más zenei stílus felé fordult, mégis a lírai dallamokban a legjobb (szerintünk!)

Kedvenc napszaka: Este, amikor nyugalom van, és jógázhatok, olvashatok, vagy éppen azért jó az este, mert koncertünk van.

Kedvenc vasárnapja: Ha négyen együtt otthon vagyunk.

önálló műsorom a Polgármesteri hivatal udvarán. Ide mindig más vendéget hívtam. Ahogy a Cotton Club Singersben, úgy itt is mindig valami vicces vagy szójátékos nevet adtam a műsornak. Czutor Zolival a Latint szeretők, egy helyi bariton énekessel Barátok és ellenségek, és a feleségemmel Helgával az Operaszerelem volt az előadás címe. Adri pedig 2018 nyarán hívtam meg vendégnek. Itt született meg a Nagy találkozás, majd felváltva vendégeskedtünk egymás koncertjein, és mivel ez igazán jól működött, kialakítottunk egy repertoárt. Ez persze változik mindig egy kicsit. Ezután szétkürtöltem, hogy létezzünk, és a Filharmónia „csapott le ránk” és kísérte a produkciót, vitte néhány helyszínre. Aztán a Sárospataki Zsingagógában a Zemléni Fesztiválon olyan elementáris erővel hatott múlt nyáron a műsor, hogy felmerült az ötlet, csináljunk egy nagyobb lélegzetű, nagyzenekaros előadást belőle. Addig is gyorsan kibéreltem néhány helyet, először a Szegedi Ifjúsági házat, ami telt házzal és nagy sikerrel ment, majd most január és május között hat koncerttermet az ország különböző pontjain. Hiányzott ez a fajta nyüzsgés, ami a Cotton Club Singers menedzsereként 15 évig körülvettem. Csak azt felejtettem el, hogy akkor még fiatalabb voltam és jobban ment az a fajta kettős élet. De szerencsére most már van produkciós asszisztensünk is.

bjz Mennyire volt tudatos ennek a műsornak a létrejötte, és vajon miért éppen Adriával jött létre?

Ez a repertoárt azért van, mert van Adrien. Az ő sokoldalú egyénisége, tudása nagyon jól illik a saját eklektikusságomhoz és fejlődésemhez. Mindketten magas minőségben kirándulunk több műfajban. Nálam az opera ugyan később érkezett, viszont annál nagyobbat szólt - szó szerint.

bjz Hogy tette be lábát az opera a már kialakult zenei életedbe?

Ebben a folyamatban meghatározó mérföldkő volt a svéd Berle Sanford Rosenberggel való találkozásom. Két tanítványa (az egyik igazi, a másik „botcsinálta” operaénekes, az RTL egykori angol vezérigazgatója) járt le a klubba, ahol

NÉVJEGY: LÁSZLÓ BOLDIZSÁR

Kedvenc kikapcsolódása: Kajakozás bármilyen vízben, sőt, ha kell, téli megmártózás. Eddig a legextrémebb a 1,5 fokok Tisza volt december végén.

Kedvenc pillanatai: Imádom egyszerre öreg apuka és fiatal nagypapa lenni, hiszen a kisebbik lányom és az unokám között két év és két hónap van.

Zenei szempontból pedig az egyik legnagyobb élményem, amikor Placido Domingóval énekelhettem egy színpadon.

Boldizsár egy színpadon énekelte Placido Domingóval

szólókat és duetteket énekeltem, mindig egy kicsit tenorálisan. Ők javasolták, hogy menjek el Berlehez Svédországba. Kimentünk hozzá Falusi Mariannal, és ez egy igazi nagy találkozás volt, rögtön nagyon jól megértettük egymást. Ezután megkaptam a BDZ-től az első operaénekesi fellépési lehetőségemet. Szentpáli Roland Magnificájára szerződtek. Utána egy operastet csináltunk együtt a Zeneakadémián, Falusi Mariannal karöltve. Újabb nagy mérföldkő volt, amikor Hollerung Gábor felkért Verdi Requiemjének tenor szerepére. Nagyon hálás vagyok, hogy Hollerung Gábor és a Dohnányi zenekar életem nagy léptékű változásainál kulcsszerepet

játszott. A következő nagy lépés ebben az igazán minőségi, csodálatos együttműködésben a május 10-ei La Voce Vita koncert, amit szintén egy ilyen mérföldkőnek érzek.

|| Mondanátok valamit a közös, májusi, La Voce Vita koncertünkről?

A koncert alapvetően a Nagy találkozás repertoárjára épül, kisebb-nagyobb „elhajlásokkal”. A legizgalmasabb része valószínűleg a Barcelona című dal lesz, amelyet Monserrat Caballé és Freddy Mercury énekeltek egykor. A dalt Turczi István magyar szövegével hallhatjuk.

|| Gábor, te miben látod e duett sikerének kulcsát?

Adrien és Boldi nagyon szerencsések, és ennek természetesen tudatában vannak, de a legtermészetesebb módon. Miközben Boldi vibrál, zizeg, szervez, rendez és még nagyobb étellel tölti meg a teret, addig Adrien finom, nőies eleganciája lengi körbe a színpadot. Kettőjük tehetsége szépen megmutatkozik, ahogy kiegészítik egymást. Amikor hallgatom őket, azt gondolom, hogy ezt a produkciót a világ bármely részében meg lehetne mutatni. Olyan otthonosan mozognak a zenei műfajok kavalakájában, komfortos, hiteles módon, hogy egyik

dalnál sem érzi azt az ember, hogy kellemetlen lenne, hogy jó-jó, meghallgatjuk, tiszteljük, mert operaénekes, és ezt is elfogadjuk tőle. Nem. Itt olyan minőséget kap a közönség, ami, szerintem egyedülálló a világon. A májusi La Voce Vitát is, minden túlzás nélkül, olyan megfoghatatlan minőség lengi körül, amire azt mondom, hogy egyedülálló a világon.

Hallgatva őket a Nagy találkozás című, egy-százongorás koncertsorozat szolnoki előadásán, mélységesen egyetértek Kiss Gábor szavaival. Túlzás nélkül mondhatom, hogy a koncert során volt egy pont, amikor azt éreztem, a szívem, zenei lelkem ezt már szinte nem tudja befogadni, annyira csordultig telt a dallamoktól, a hangoktól, a könnyed humorteli dalok, átvezetések és „komoly” operarészletek izléses együtt létezésétől. Adrien lágyága, eleganciája, bája és Boldi örökmozgó, energiától duzzadó, kirobbanó szellemessége: igazi össz-hang.

A Budafoki Dohnányi Zenekar kíséretével, Hollerung Gábor vezényletével Szekeres Adrien és László Boldizsár 2024. május 10-én az Erkel színházban varázsolja el a közönséget a La Voce Vita című koncerten. Vendégművészként fellép Hacki Tamás világhírű füttyművész.

Gömbölyűk és a neurobiológia

Avagy szerelem és ami mögötte van

Nincs olyan művészeti ág, mely ne dolgozta volna fel valamilyen formában a szerelem témáját. Az irodalom tele van a költők általában beteljesületlen szerelmeinek verseivel, a szeretett személyhez írt ódákkal. A regényirodalom is dúskál a nagy szerelmi történetekben: Rómeó és Júlia, West Side Story, Szerelem a kolera idején, Anyegin, Anna Karenina, Csongor és Tünde, János vitéz, Mester és Margarita és még sorolhatnánk. A szerelem örökzöld témája a modern művészetekben, a filmekben és könnyűzene dalaiban továbbra is domináns motívum. Olyan, mintha mindig ugyanaz a téma ismétlődne, de az egyes szerelmi történetek mégis sajátos bonyodalmakkal rendelkeznek.

Szöveg: Ortutay Romola

Tavaszi időszakunkban két koncertünkön is visszaköszön jó néhány a fentebb sorolt történetekből. Úgy gondoltuk, ha már ennyire belevágtunk ebbe az örök, szűnhetetlen, múlhatatlan, a világot mozgató témába, nem ártana egy kis szerelmi útmutató a Hangoló hasábjain...

A szerelem születése

„Elsőnek jött létre Khaosz, majd Gaia követte, szélesmellű Föld, mindennek biztos alapja - isteneké is, kik hófödte olümposzi csúcson laknak, s kik lent mélyen a Tartarosz éji ködében - és Erosz, az, ki a legszebb mind a haláltalanok közt, elbágyasztja a testet, az istenek és a halandók keblében leigazza a józanságot, a bölcs észet.”

(Hésziodosz: Az istenek születése)

Hésziodosz Az istenek születése című műve (Kr. e. 8. sz.) az akkori görögség mitológiai tudásának összefoglalása. A szerző a világ keletkezésétől kezdve írja le az istenek születését, majd a világ keletkezését. Ám mielőtt bármilyen földi lény megteremtődhetne, Khaosz és Gaia után rögtön megjelenik Erosz, aki nélkül nem szülehet meg semmilyen lény. S bár Erosz ebben a változatban főleg inkább a testi és érzéki szerelem képviselője, a későbbi mitológiai változatokban megkapja az emberek szívét nyilazó istenség szerepét,

aki nyilaival lánggra lobbantja az emberi szívet, amely erővel szemben minden halandó tehetetlen. Erosz a római mitológiában Ámor vagy Cupido néven futott be nagy karriert.

A szerelem arcai

Ha magát a szerelem érzését szeretnénk definiálni, azt hiszem, eléggé bajban lennénk. Ahány ember, annyi megélt. E cikk megírásához vé-

geztem egy kis kutatást, és a kedves kollégák segítségét kértem, hogy mondjanak jelzőket a szerelemhez. Az itt található felsorolás az öszszegyűjtött jelzőkből állt össze, és látható, hogy hányféle arca lehet a szerelemnek a plátói szerelemtől kezdve, az őrző, vak szerelmen át a tragikus vagy halhatatlan szerelemig.

Miféle szerelmek vannak? A szerelmet nagyon sok szemszögből vizsgálhatjuk:

- a természete szerint: romantikus, plátói, testi, érzéki
- hőfoka alapján: heves, tüzes, lángoló, égető
- hatása az elmére: tébolyult, őrzítő, eszeveszett, megszállott, vak, örült, mámorító, irracionális
- eredményesség szempontjából: plátói, hűséges, reménytelen, beteljesületlen, tragikus, viszonzatlan, beteljesült
- időtartam szempontjából: örök, kiolthatatlan, halhatatlan
- megélés szempontjából: érzéki, testi, szenvedélyes, plátói, mindent elsöprő, gyöngéd, gyötrelmes, bénító, fájdalmas
- sorssal kapcsolatban: sorsszerű, elrendelt, tiltott, átkozott, baljóslatú, tragikus szerelem

Mit jelent a szerelem szó?

A régi magyar szógyök 'szer' jelentése: társul, kapcsolódik valamihez. A szertartás az a rítus, ahol egymással és valami magasabb, transzcendens dimenzióval kapcsolódunk. Amikor szert teszünk valamire, akkor kapcsolatba kerülünk valamivel. Amikor szeretünk valakit, akkor társulunk vele, kapcsolódunk hozzá.

Sokáig a szeretet fejezte ki a magyar nyelvben azokat az érzéseket is, amik inkább a szerelem megélésével kapcsolatosak. A szerelem szó később nyert önálló jogot a 'szer' szógyök, és '-elem' képző összetételével. Ha egy kicsit meg akarjuk csodálni a magyar nyelv szépségét és szakralitását, akkor pusztán a nyelvi alakból megkapjuk az ellentétét, ami nem a gyűlölet lesz, hanem a félelem /fél-elem. A 'szer' szógyök kifejezi az együvé tartozást, összetartozást, egységet a kapcsolódás által (pl. szervezet), míg a félelem mindannak felbomlását, nem teljességét mutatja meg.

A szerelem neurobiológiája – avagy mi történik biológiai szinten, amikor szerelmesek vagyunk?

A tudomány számára mindig is nagy kérdés volt, hogy valójában mik is az érzelmek. Hol keletkeznek? Mi hozza létre őket bennünk? Honnan születik meg a szerelem? Bár Botticelli szerint egy kagylóból lép elő Aphrodité, a szépség és szerelem istennője, ez a tudósokat semmiképpen nem győzte meg. A tudomány mai állása szerint az érzelmek háttérben idegi és neurokémiai változások állhatnak. Vagyis a szerelem nem holmi romantikus, elvarázsolt érzés, hanem kimutatható a biológiai alapja. A szerelmesekre jellemző rózsaszín köd, az euforikus lebegés, a szeretett lény szinte isteni lényként való elfogadása, egyszerűen maga a szerelem érzése csak az emberre jellemző funkció, mely az emberi tudat működésének következménye.

A szerelem érzésének három fontos jellemzője van a tudományos nézet szerint:

1. Az euforikus érzés, vagyis amikor a szerelmes mindent rózsaszín ködben lát, és isteníti a szeretett lényt.
2. A szerelem érzésének átélése, illetve a szerelmes állapot fenntartása előnyt élvez minden más szükséglettel szemben.
3. A szerelmes ésszerűtlen döntéseket hoz a szerelem fenntartása érdekében, s akár önmagát veszélyeztető lépésekre is elszánhatja magát, vagyis ignorálja a környezetből érkező ellentétes impulzusokat, figyelmeztetéseket, tényeket. Vagyis amikor szerelmes az ember, a tudati funkciók máshogy működnek, gyengül a veszélyérzet.

Miért is vágyik az ember annyira erre az érzésre?

A tudományos magyarázat szerint a szerelmi érzés az agyban jön létre, biológiai és neurokémiai mechanizmusok következménye. És azért vágyunk annyira erre az érzésre, mert az agy egy

jutalmazási rendszert használ a szervezet számára a kellemes dolgok átélésénél. Az élettanilag helyes irányú cselekedeteket gyönyörözéssel jutalmazza, ezért a szerelem euforikus érzése az agy jutalmazási rendszerét ingerelve az embert a szerelem érzésének átélésére és fenntartására ösztönzi.

A nem tudományos magyarázatnál megint csak a görögökhöz jutunk. Platón Lakomájában az egyik vendég felveti, hogy azzal múlassák az időt, hogy Eróznak, a szerelem istenének mondjanak magasztaló beszédet. A sok felszólaló között Arisztophanész mondja el saját elméletét Erósz hatalmáról. Az ő története szerint régen az emberek gömb alakú lények voltak, akik között voltak egyneműek és kétneműek is. A kétneműek egy férfi és egy női félből álltak. Így voltak teljesekek. Csak miután megsértették az isteneket, az istenek úgy döntöttek, hogy megbüntetik őket: kettéhasították a gömblényeket. Így mindegyik egy félembeként élhetett csak tovább.

„Miután az emberi természet így kettéhasítottatott, ki-ki sóvárgott a másik fele után: egymást átkarolták, és úgy tartották átölelve, mert csak egyesülni áhítoztak, és inkább meghaltak az éhségtől és tétlenségtől, mert egymás nélkül semmit sem akartak csinálni.”

A szétszakítás olyan szenvedést okozott számukra, hogy azóta is keresik az emberek az igazi párjukat, a másik felüket, hogy újra teljesnek érezhessék magukat.

„Azóta gerjed az emberekben egymás iránt szerelem - ez varázsolja vissza őket hajdani állapotukba, s megkísérli a kettőből egygyőforrasztásukat és az emberi természet megorvoslását. Tehát mindegyikünk egy egész ember fele, egyből vagyunk kettőbe vágva, mint a félszegúszóhal. Mind csak keressük hiányzó másik felünket.”

Rómeó és Júlia alakváltozásai

Ha a sok szerelmi történet közül kellene egyet kiemelni, akkor biztos vagyok benne, hogy a Rómeó és Júlia történet az, ami sokaknak elsőként jutna az eszébe. Nemcsak azért, mert az iskolában kötelező tananyag volt, hanem inkább talán azért, mert az egyik leggyakrabban feldolgozott történet a művészetekben. Mindannyian Shakespeare nagyszerű remekművét ismerjük,

de talán kevesen tudják, hogy a történetet magát nem ő találta ki. Az eredeti történet a 15. századi Itáliába nyúlik vissza, amit mindenféle áttételesen keresztül ismert meg Shakespeare, aki aztán zseniális módon dramatizálta a tragikus véget érő szerelmesek történetét. Ha ő nincs, talán soha nem ismerjük meg Rómeó és Júlia szerelmét.

A történet első változata Masuccio Salernitano (eredeti nevén Tommaso Guardati) 15. században élt itáliai író novelláskötetének egyik története. Bár nála még más nevek szerepelnek, és a történetet Sienába helyezi, jónéhány motívum tőle származik: a szerelmesek titkos frigye, a szerelmeseket segítő szerzetes, a csetepaté, amiben meghal egy prominens személy, Mariotto (Rómeó alakja) száműzetése, a tetszhalált előidéző főzet, az üzenet, ami nem ér célba. Ezek a motívumok megmaradnak a további feldolgozásokban is, ennek a történetnek a végén azonban Mariottót elkapják és kivégzik, Ganozza (Júlia alakja) pedig belehal szerelme elvesztése miatt érzett fájdalmába.

Salernitano történetét Luigi da Porto, egy másik itáliai, egészen pontosan vicenzai író dolgozta fel, és 1530-ban publikálta Velencében. Ő helyezte át Veronába a történetet, és nevezte át a szereplőket, akik ekkor nyerték el azokat a neveket, amelyeket a Shakespeare-i műben ismerünk. Da Porto tovább színesítette a történetet, és a következő motívumokkal egészítette ki: az ellenségeskedő családok; Rómeót éppen elhagyja a nő, akibe éppen szerelmes; Rómeó egy táncos összejövetelen találkozik Júliával a lány házában; szerelmi jelenetek (erkély-jelenet); Rómeó megöli Júlia unokatestvérét, Tybaltot; a családok kiegyezése a szerelmesek halála után; Rómeó mérget vesz be, Júlia pedig visszatartja a lélegzetét, amíg meg nem hal.

Végül pedig Matteo Bandello dolgozta fel a szerelmesek történetét, behozva a történetbe Benvenuto, a cselekmény fonalát megtartva, mégis kibővítve a történetet. 1554-ben publikálta a Novelle második kötetét, ez tartalmazta a Giulietta e Romeo című novellát. A kötet elkerült a franciákhoz, ahol lefordították francia nyelvre. Valószínűleg ez a francia nyelvű változat került Angliába, amit 1562-ben Arthur Brooke fordított le angolra. Shakespeare így ismerhette meg a történetet. Shakespeare drámája erre a változat-

ra épül, csak dramatizált formában; megtartja a cselekményt, csak a karaktereket kiegészíti (Mercutio, dajka). Így születik meg a Rómeó és Júlia általunk ismert formája, valószínűleg 1591-1595 között.

Rómeó és Júlia filmben és zenében

Természetesen a zeneszerzők figyelmét sem kerülhette el a fiatal szerelmesek története. Az első zenei feldolgozás Georg Anton Benda cseh zeneszerző tollából került ki 1776-ban. Művét a shakespeare-i drámán alapuló német libretto alapján komponálta, bár sok shakespeare-i alak és komikus jelenet kimaradt nála a történetből. A legnagyobb változtatást a történet végével művelte: happy enddel zárta, a kor opera hagyományainak megfelelően. Itáliában Bellini írt operát 1830-ban „I Capuleti e i Montecchi” címmel a velencei Teatro La Fenice felkérésére. Franciaországban Berlioz 1839-ben mutatta be Párizsban a Rómeó és Júlia történetre írt dramatikusszimfóniáját, mely állítólag Wagnernek a Trisztán és Izolda megírásához adott ihletet. Gounod operát írt, Csajkovszkij szimfonikus költeményt, Prokofjev balettet, majd később zenekari szvitet és zongoraszvitet a Rómeó és Júlia történetére.

Különleges feldolgozása a történetnek Bernstein West Side Story című musicalje. A történet Arthur Laurents könyvén alapszik, mely az

1950-es években játszódik New York Cityben. A két ellenségeskedő családot két utcai tinibanda képviseli, az egyik fehér amerikaiakból, a másik puerto ricói fiatalokból áll. A két főszereplő, Maria és Tony a két ellenséges bandához tartozik. Az ő szerelmük lesz az áldozata a két banda közötti viszálykodásnak.

Rómeó és Júlia története nem kerülhette el a filmes feldolgozást sem, az egyik legemlékezetesebb ezek közül Franco Zeffirelli képekönyszerű filmje, melyhez Nino Rota írta a kísérőzenét, ami aztán örökzöld dallammá vált.

Szerelem az operában

„Az opera a szerelműfaja. Általában arról szól, hogy a tenor szerelmes a szopránba, jó esetben viszontszeretik, ám mindig közéjük áll valaki, rendszerint a bariton, és minden szép álmot szertetép. A szerelmespár erre rendszerint duettben tör ki, hogy hangot adjon érzelmei aktuális állapotának.” – hangzott el a lényegre törő definíció Leo Slezaktól, a múlt században élt tenoristától.

Ha ezek után valaki olthatatlan kedvet kapna, hogy azonnal meghallgasson néhány ilyen duettet, álljon itt ízelítőként egy rövid lista az operairodalom legemlékezetesebb nagy szerelmeiről:

- Orfeusz és Euridiké szerelme Monteverdi Orfeo című operájából
- Trisztán és Izolda Wagnertől
- Otello és Desdemona Verditől
- Rodolfo és Mimi a Bohéméletből Puccinitől
- Mario és Tosca a Toscából Puccinitől
- Pinkerton és Cso-cso szán a Pillangókisasszonyból Puccinitől
- Violetta és Alfredo a Traviatából Verditől
- Aida és Radames az Aidából Verditől
- Kékszakállú és Judit Bartóktól

Nito Rota, Csajkovszkij, és Prokofjev Rómeó és Júliáját, valamint Fekete István Cupido szimfóniáját 2024. május 3-án hallhatja közönségünk a Zeneakadémián. A Szimfonikus táncok a West Side Story-ból című Leonard Bernstein alkotás pedig március 17-én csendül fel zenekarunk előadásában a Müpában.

2024. május 3. 19:30 Zeneakadémia

A SZERELEM ARCAI

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel → GUIDO MANCUSI

Fekete Gyula | Cupido-symphony
Nino Rota | Rómeó és Júlia — részletek
Csajkovszkij | Rómeó és Júlia nyitányfantázia
Prokofjev | Rómeó és Júlia — részletek

Jegyvásárlás | bdz.jegy.hu

Első randevú

Zenekar és karmester találkozása: darabtudás és bizalom

„Köszönöm szépen, ötös” – mondja **Török Levente**, karmester nevetve, felsorolásomra, hogy mi mindent olvastam róla, pályájáról, miről szeretném én kérdezni őt, amikor a világhálónak köszönhetően beszélgetésünket, látva-hallva egymást, belevágunk a beszélgetésbe. Ő ugyanis jelenleg Németországban dolgozik, egy ideig nem jön haza, de mi szeretnénk kedves közönségünknek bemutatni vendégkarmesterünket, aki szinte az Operaházban nőtt fel, hisz édesapja is, keresztapja is az Operaház karmestere. Jó hangulatunkat fokozza, hogy egyszer csak színes lufik reppennek fel számítógépünk képernyőjén, amit nem igazán értünk, de örülünk neki: egy sötét, téli délutánon ennél kellemesebb meglepetés nem is érhetne bennünket. Nos, ismerkedjen meg ön is a 30 éves Török Levente karmesterrel, aki első ízben dirigálja a 30 éves BDZ-t, 2024 áprilisában.

Szöveg: Viant Katalin

bjz Ön fiatal karmester, mi több, nagyon fiatal karmester, hisz most volt 30 éves, de már komoly pályára tekinthet vissza. Milyen érzésekkel áll ki most egy zenekar elé? Könnyebb most, 30 évesen, mint 8 éve, amikor először pulpitusra lépett?

Azt gondolná az ember, hogy könnyebb, de nem így van. Ha valaki ezt a hivatást komolyan veszi, akkor természetesen kialakul egy jó értelemben vett rutinja az évek során azzal kapcsolatban, hogy új kollégákkal miként ismerkedjék. Hiszen már vannak támpontjai, amelyekre támaszkodva könnyebben és kevésbé magára hagyottan indul az ismeretlen, közös útra. Azonban egy mákszemnyi „jaj, most akkor mi lesz” érzés mindig marad az emberben, mert, szerintem, egy új találkozás karmester és zenekar között olyan, mint egy első randevú. Vagy van szerelem első látásra vagy nincs. Mint mikor két ember leül egy asztalhoz, beszélgetnek, s mindkettőben kialakul egy érzés, hogy érdemes-e folytatni. Azaz – a mi esetünkben – az első próba során vagy „lángra

lobban a szerelem”, esetleg az ember úgy gondolja, ad még egy esélyt a dolognak, vagy már ott, rögtön eldől, hogy esélytelen a próbálkozás. Az én életemben is volt már olyan, hogy igazából a második találkozáson találtuk meg a hangot egymással, értettük meg egymás nyelvét, gondolatait, és ismertünk rá arra a világra, ami a másiknak fontos. Egy fiatal karmesternek az is nehézség, hogy még kevesen ismerik. Ilyenkor még sok kolléga úgy áll hozzá, hogy „Na, akkor lássuk, mit tud!”

Csak az „ott és az akkor” számít. Ekkor gyakran érzi az ember, hogy duplán oda kell figyelnie, mit és hogyan csinál és mond, de ez amúgy abszolút pozitív helyzet is lehet, hiszen egy új zenekar az első percekben mindig kitüntetetten figyeli és próbálja megfejteni a még idegen kollégát. Ezt a különleges koncentrációt abszolút ki lehet és kell is használni. Amikor az ember már nevet szerzett magának, akkor ez az egész talán könnyebb, hiszen általában úgy érkezik az első próbára, hogy a neve megelőzi az érke-

Fotó: Nánási Tamás

Török Levente, karmester

zését, és a muzsikusok körülbelül tudják, mire számíthatnak.

bjz Hogy kezelte, kezeli ön ezeket a helyzeteket? Van erre saját receptje?

Az én receptem az, hogy nagyon kell tudnom a darabot, és még akkor is korlátlan bizalmat kell szavaznom a zenész kollégáknak, akikkel együtt fogok zenélni, ha abban a pillanatban ez még meglehetősen nehéznek érződik, hiszen még nem ismerem őket. Nem lehet kizárólag „hozott anyagból” dolgozni, hallgatni és érezni kell őket. A darabtudásnak és a kölcsönös bizalomnak az egyvelege pedig, remélhetőleg, szép és ihletett muzsikát szül.

bjz Zenekedvelő koncertjáróként elmondhatom a tapasztalatom, hogy mi, a közönség, külön szeretettel vesszük körül a fiatal zenészeket, és külön figyelemmel kísérjük lépéseiket, hiszen érdekel bennünket, kit is fogunk hallani a következő 5, 10, akár 20 évben.

Ez a nyitottság a közönség részéről különlegesen sokat jelent, nekünk talán még inkább szükségünk van a közönségre, nekünk is meg kell töltenünk a koncerttermet, és ez a karrier elején egyáltalán nem magától értetődő szem-

pont, hiszen a „zeneiparnak” is van egy pénzügyi oldala. Amíg viszont van fiatalokra nyitott közönség, addig érdemes ebbe belekezdeni, és érdemes azokat a nekünk újat mondó, frissítő erejű részleteket, gondolatokat a közönségnek is megmutatnunk – akár a legjobban ismert művekben is. A „mi megszoktuk, hogy” és az „ezt mi úgy szoktuk, hogy” hozzáállásból fakadó előadásmód helyett mindig érdemes inkább „leporolni a műveket” és megnézni, hogy a tradíciókból mi az igaz, mi segíti a művet és mi nem. Lehet, hogy a fiatal karmester ilyenkor még esetleg túl fiatal és bohó, nem is biztos, hogy minden „korszakalkotó” elképzelése helyénvaló, de ezt a szakmát csak rutinnal és jó értelemben vett kísérletezéssel lehet megtanulni. Ha pedig az ember mindig alázattal közelít a Szerzőhöz és a darabjához, akkor ott baj nem lehet.

bjz Most, immáron 8 éves karmesteri múlttal a háta mögött, ön hogy nyúl egy olyan műhöz, mint a cseh Smetana Moldva c. szimfonikus költeménye, amit úgy füttyörészünk, mi magyarok is, mint az olaszok saját Verdi-operáikat? Ez lesz ugyanis közös koncertünk első darabja.

Lesz e műben is – reményeim szerint – olyan, ami miatt érdemes lesz épp erre a koncertre eljönnie a közönségnek, és ezt, az én, a mi Moldvánkat meghallgatni, hiszen pusztán azáltal, hogy az ember nagyon szeret egy zeneművet, már létrejön egy személyes kontaktus közte és a mű között. Ezért minden egyes koncert más és különleges, és ez így szép.

bjz Szinte színpadra kínálkozik a mű, hiszen, mint egy festményen, meg is jelenik előttünk a Moldva, a cseh táj, míg a zenét hallgatjuk.

Ez volt a szerzőnek is nem titkolt célja, hiszen egész hazáját szerette volna a Hazám ciklus darabjaiban lefesteni. Ezért is gondolom, hogy nagyon érdekes a párosítás a koncert másik darabjával, Borogyin Igor herceg c. operájának nyitányával, hisz Borogyinnak is komoly impresszionista vonásai voltak, annak ellenére, hogy (bár tagja volt az „orosz ötöknek”) ő állt talán a legközelebb a wagneri örökséghez, és ahogy Smetana is, miként a csehek általában, nagyon erősen kötődött a német kultúrához.

bjz A két ismert művet egy hazai bemutató követi, mégpedig Gyöngyösi Leventének pikolóra (pikoló=kisfuvola, ottavino) írt versenyműve, melyet a közelmúltban mutattak be, külföldön. A teljes művet nem, de a szerző tanácsait, a karmester és a zenészek pozitív véleményét, sőt a mű egyes részleteit is meghallgathattam a világhálón. Szerintem sikerdarabnak ígérkezik, mint általában Gyöngyösi Levente művei, melyeket közönségünk rendre hallhat a BDZ előadásában.

Én jó pár éve kísérem figyelemmel Gyöngyösi Levente életét és munkásságát. Lelkemhez nagyon közelinek érzem őt, és nagyon örülök, hogy ezennel első alkalommal vezényelhetek Gyöngyösi-művet. Remélem, még sok fogja követni.

bjz A pikolóról tudni, hogy nem sok művet komponáltak rá, hogy főleg zenekari hangszerként szerepel, s hogy készülhet fából is, fémből is. Ebben a versenyműben e kis hangszer minden virtuozitása felcsillan, és a különlegesen nehéz ritmika mellett nagyon szép dallamíveket, a rendkívüli magas hangok ellenére kellemes, lágy futamokat hallhatunk majd.

Ha arról beszélünk, hogy megszokottság, tradíciók, akkor Gyöngyösi tehetségét az is mutatja, hogy mennyire vakmerően nyúl a hangszerválasztáshoz. Hiszen a zeneirodalomban nagyon kevés a pikolóverseny. Olyan létezik, hogy pikoló- és fuvolaverseny, vagy akad olyan tétel egy-egy műben, amelyben a pikolón játszó zenekari zenész szólistaszerepet kap, időről időre mintegy kilép a zenekar elé. De olyan, hogy valaki 2019-ben tiszta pikolóversenyt írjon... ez már önmagában egy őrült ötlet, és ha a zene is olyan jó hozzá, mint az ötlet maga, akkor lényegében nyert ügye van a szólistának, a karmesternek, a zenekarnak és persze a közönségnek. Esetünkben minden jel erre az együttállásra mutat.

bjz Az „őrült ötlet” bemutatását Dohnányi-mű követi, hisz zenekarunk névadójának életművét bemutatni, mondhatni, kötelességünk.

Az én lelkemben három oka van annak, hogy Dohnányi Pierrette fátylai c. szvitjét választottam. Évek óta a szívem csücske Dohnányi, és nagyon sajnálom, hogy egy ilyen nagyszerű ze-

neszerzőt, mint ő, nekünk magyaroknak kevésbé sikerült elfogadtatnunk a világgal, mint Bartókot, aki hála istennek ma már „úton van”, és a legnagyobb zenekarok játsszák a műveit, mégpedig rendszeresen. Tehát én Dohnányit egy kicsit missziómnak is tekintem. Volt elképzelésem, hogy mit szeretnék a BDZ-vel előadni, hogy egy szép koncert valósuljon meg. Amikor kialakult, hogy szláv muzsika lesz a koncerten, Smetana és Borogyin szerzeményei, elgondolkodtam azon, hogy a két szláv művet és a pikolóversenyt mivel is tudnám összekötni. Ekkor fogalmazódott meg bennem az elképzelés, hogy játsszunk egy olyan magyar szerzőt, aki ebből a szláv világból

Fotó: Nánási Tamás

is táplálkozik. Nem kellett sokat várni Dohnányi nevére, mint megoldásra. Bár ő két generációval később született, mint a két szláv zeneszerző, de romantikus zenei felfogásában és hangszerelése nagyszerűségében is az ő szellemiségük továbbvivőjének mondható. Eközben Dohnányi Ernő nemcsak zseniális zeneszerző, hanem rendkívül fontos, a szó legnemesebb értelmében vett építőtégglája – Liszt és Bartók között – is volt a magyar és az egyetemes zenetörténetnek. Ha az ember Bartók fiatalkori leveleit elolvassa, látja, hogy mint zenei atyjára tekintett Dohnányira. Azt is tudjuk, hogy Bartók hangszereléseit Dohnányi javítgatta, illetve egyéb tanácsokkal is ellátta ifjú kollégáját azzal kapcsolatban, hogy ő mit csinált volna másképpen. Az pedig, hogy a

Pierrette fátylai c. Dohnányi-szvitet épp a róla elnevezett zenekarnál vezényelhetem, már csak hab a tortán.

bjz Nemcsak önnek, de gondolom, hogy a zenekarnak is „hab a tortán” lesz a közös munka, hiszen az ön személyében olyan karmesterrel dolgozhat, koncertezhet, aki már a fél világot bejárta, karmesterversenyt nyert, jelenleg is Németországban dolgozik, ahol csak operatársulat 60 (!) működik, mint mondja... És mind emellé ön magyar karmester. Új színeket hoz, mutat meg, friss benyomásokat oszt meg zenészeinkkel.

Én azon szerencsések közé tartozom, akiknek megadatott, hogy fiatal koruk ellenére sok mindent lássanak a világból: Bécsben tanultam, Németországban dolgozom, de volt már fel-lépésem Spanyolországban, Olaszországban, sőt Izlandon is. Számos eltérő zenei kultúrát és hagyományvilágot ismertem meg, ezért azt gondolom, hogy nekem valahol emiatt feladatom is, hogy ebből a sok impulzusból leszűrjem azt, ami igazán az enyém, és hogy mi az, amit hazatérve átadhatok azoknak, akiknek nem adatott meg ennyi világjárás. Ez pedig talán a legszebb misszió: az ember otthonról kikerül külföldre, majd beépíti azt, amit tanult, abba a közösbe-közösségbe, ahonnan származik, hiszen ide kapcsolódik, ide tartozik.

bjz Mint anno a mesterlegények: bejárták Európát, aztán hazatértek a tudással, a mesterremekkel, hogy itthon lehessenek egy céh, az ön esetében a „zenészek céhének” megbecsült tagjai.

Ahhoz azonban, hogy itthon is megmutathassuk magunkat, kell egy kapocs, olyan, mint például Hollerung Gábor, aki figyeli a fiatal zenészeket. Én nagyon hálás vagyok neki, mert ő láthatóan évek óta pásztazza a magyar zenei „felhozatalt”, és meg is hívja az arra érdemesnek tartott embereket. Mi csak ezeken a lehetőségeken keresztül tudjuk megmutatni magunkat, így tudunk valamit hozzáadni a Nagy Közöshöz. Én amúgy tényleg örömmel jövök haza vezényelni, hiszen minél többet élek kint, Nyugaton, annál nagyobbra tartom a magyar muzsikusat, akik a kiemelkedő technikai tudásuk mellett szen-

vedélyesen, lélekkel muzsikálnak. Ez egy olyan párosítás, ami igen ritka a világ más pontjain.

bjz Egy helyütt beszélt az ész és szív zenében betöltött szerepéről, s azt mondta, hogy szív nélkül nem lehet muzsikálni. Az „ész” dolga, gondolom, a tanulás, a felkészülés, a tudás megszerzése, felkészülés egy mű előadására. Ön hogyan, hol tanul, készül fel? Csendes szobában, elzárkózva a világtól, partitúrát elemezve? Zongorához ülve?

Igyekszem mindig fejben tanulni, tehát ülök az asztalnál, nézem a partitúrát, aminél egy kívülálló számára unalmasabb nem is történhet. Engem a jó Isten abszolút és nagyon jó professzorokkal áldott meg. A Bartók Konziban Fekete-Győr István és Csemiczky Miklós is tanárom volt, rengeteget, lényegében életet kaptam tőlük, és Bécsben is volt egy olyan francia partitúraolvasás-tanárom, aki végül piszkosul megtanította nekem a partitúraolvasást. Amit tehát nem hallok „odabent”, azt zongorán játszom el „odakint”.

bjz S ha már tanulás, zeneművek... Van repertoárja olyan művekből, szerzőktől, amiket, illetve akiket szeret, s amit rendre bővít és vezényel? Vagy felkérésre bármit szívesen megtanul?

Fiatal karmesterként igyekszem „falni” a zeneirodalmat: ebben az életkorban az ember legyen „mindenevő”. Ne válogasson, fogadjon el mindent, amivel megkínálják, s majd csak aztán válassza ki, mit is szeret igazán! Hiszen meglepetés is érheti az embert: épp olyan művel lesz sikeres vagy olyanban érzi jól magát, amiről nem is gondolta volna. És amikor az ember egy jó értelemben vett rutint megszerez magának, utána már el tudja dönteni, hogy mi az, amiben ő igazán jó, amiben jól érzi magát, mi az, amiben szívesen kirándul, és végül mi az, amit inkább „hanyagolna”, ha csak egy időre is. De ehhez a döntéshez tényleg kell az a rutin...

bjz ...a nagy merítés...

Igen, a nagy merítés... Ezért én az elmúlt években igyekeztem új és új műveket, szerzőket kipróbálni. Most már van egy-egy visszatérő darab, ami nagyon a szívemhez nőtt, vagy olyan visszatérő szerző, akiről már most tudom, hogy

mennyire szívesen vezényelem. De ha azt nézzük, hogy remélhetőleg még minimum 40 év karmesteri pálya áll előttem, akkor a 8 évnyi vezénylés után még nem jöhet el az a pillanat, amikor azt mondhatnám, hogy „na, akkor én itt most leülök, megállapodom, és kiválasztom azt a repertoárt, amit igazán szeretnék vezényelni.”

📖 A karmesterversenyeket ezért szereti? Épp az jellemző rájuk, hogy új műve-

ket kell megtanulnia, és ezzel is bővíti a repertoárját. Mi a véleménye a zenei versenyekről?

A karmesterverseny mindenképpen egy kaland, ráadásul egy fair kaland, mert ilyenkor egy igazán széles repertoárt kell megtanulnunk. Nincs olyan karmester, akinek minden mű ugyanolyan jól megy, így mindenkinek biztosan akad olyan vezényelni valója is, amelyiknél arra gondol, hogy „huh, ezt nekem valahogy túl kell élni”. Az

ÉLETÚT: TÖRÖK LEVENTE

Török Levente 1993-ban született, zenész családban. A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zongora és zeneszerzés szakának elvégzése után a Bécsi Zeneművészeti Egyetemen folytatta tanulmányait, ahol karmester szakon Mark Stringer és Yuji Yuasa, korrepetitor szakon Konrad Leitner növendéke volt. Már konzervatóriumi éveitől korrepetitorként tevékenykedett a Magyar Állami Operaház Operastúdiójában, Oberfrank Géza vezetése alatt. Operakarmesterként 2014 májusában debütált Mozart Don Giovanni-jával a Schönbrunni Kastélyszínházban, a következő évadban a Bécsi Állami Operaház karigazgatójának asszisztenseként az akkor frissen megalapított Kórusakadémiát vezette.

Számos rangos zenei fesztivál asszisztens karmestereként, illetve korrepetitoraként is dolgozott. 2014-től a fesztivál megszűnéséig állandó asszisztens karmestere volt a welsi Wagner Fesztiválnak, amelynek Lohengrin produkciójával az ománi Royal Operába is eljutott. 2015 és 2018 között a Regensburgi Színház vezénylő korrepetitoraként tevékenykedett, ahol számos saját betanítása mellett az Álarcosbál, a Hamupipőke (Rossini) és a Così fan tutte repertoár-előadásait is dirigálta.

2017-ben a Baden-badeni Ünnepi Játékokon Sir Simon Rattle-lel dolgozott együtt a Tosca előadás korrepetitoraként, és Teodor Currentzis asszisztense lehetett a Bohéméletben. 2018-ban az Ulmi Színház első karmesternek nevezte ki, ahol többek között A bolygó hollandi, az Ariadne Naxosban, a Rigoletto, a Lammermoori Lucia, A sevillai borbély, a Jancsi és Juliska, a Fidelio, a Figaro házassága, a Hamupipőke (Massenet) és a My Fair Lady karmestereként lépett fel. 2020-ban a Weinviertler Festspielen Tomasz Koniecznyvel és a Győri Filharmonikus Zenekarral dolgozott együtt.

2021-ben megnyerte az I. Nemzetközi Karmesterversenyt Llíriában (Valencia), amelynek köszönhetően a legnevesebb spanyol együttesek – Spanyol Állami Zenekar, Spanyol Rádió- és Televízió Zenekara, Malagai Filharmonikusok, Sevillai Királyi Zenekar, Valenciái Zenekar – meghívását élvezte, de vezényelhetett karácsonyi koncertet a Mecklenburgi Állami Színház első karmestere, ahol a klasszikus repertoár mellett olyan kortárs darabokat is vezényel, mint Thomas Adès Powder Her Face c. operája. 2023 márciusában az Izlandi Operában is megfordult, ahol a Pillangókisasszonyt dirigálta.

A hazai zenekarok közül dolgozott a Nemzeti Filharmonikusokkal, visszatérő vendége a Magyar Állami Operaháznak, ahol 2019-ben mutatkozott be Kodály Hány Jánosával, majd a Hunyadi László (Erkel), a Szentivánéji álom (Britten) és az Íphigeneia Tauriszban (Gluck/Strauss) c. produkciók dirigense volt, 2023-ban pedig Puccini Toscáját vezényelte.

én szakmámnak amúgy is az az egyik rákfenéje, hogy nagyon szubjektív. Egyik muzsikos erre a karmesterre esküszik, a másik arra. Néhány alapvető szempontot kivéve azonban gyakran nehéz megmondani, hogy melyik karmester a jobb, és melyik nem üti meg a szintet.

📖 Versenyek, vendégszereplések külföldön és itthon, karmesteri munka Németországban – marad-e ideje, kedve valami hobbira? S ha marad, mivel tölti kevéske szabadidejét?

Nálam szenvedélyesebb zenész, ha szabad ilyet mondanom, kevés van. Én zene nélkül nem vagyok meg. Vagy körülöttem szól valami zene, vagy a fejemben. De az is igaz, hogy meg is örülnék, ha kizárólag zenével kellene foglalkoznom. Az ember a társművészetektől, az irodalmon, a filmművészetten át egészen a természetig, a sportig mindennel foglalkozzon, mert ez egyrészt frissítő hatású az agy működésére, másrészt karmesterként, akinek az egyik legfontosabb feladata az, hogy a zenekarnak ne csak értésére, de érzésére is adjon egy zeneművet, igenis nagyon fontos, hogy ne csóllátású legyen. Birtokoljon egy olyan társművészeti hátteret, amelynek köszönhetően egy olyan alkotásnál is, mint pl. a Moldva, tud valami érdekeset mondani a zenekarnak. Az emberek azért is látják a világot másként, mert mást olvasnak, más élményük volt itt, ott vagy amott. Én pl. nagyon szeretek utazni, új embereket, új kultúrákat megismerni, és ezek az élmények lehetnek a jövőre nézve is nagyon gyümölcsözőek: zenei interpretációim hasznára, a mű dicsőségére válhatnak. A hobbim? A szakmám. Én ebből a szempontból is a világ egyik legszerencsésebb emberének mondhatom magam. Ha nem lennék zenész, akkor is zenével foglalkoznék.

📖 Ez egy „életveszélyes” párosítás az ön oldaláról, de a közönség oldaláról ajándék, valami plusz: érzékeljük, megérezzük a szenvedélyt, szeretjük a szenvedélyes zenészeket hallgatni mi is, itthon is... Gondolt arra, hogy egyszer hazatér, vagy legalábbis többet lesz itthon?

Adná az Isten, hogy legyen majd egy olyan zenekar vagy színház, amelyik azt mondaná: „Na akkor, Török Levente, tessék, itt vagyunk, légy a

„...az örök ég

örök hajósa lenni, ahogyan

ma is visz a képzeletem-agyam,

valahányszor párologtat-emel

a kép, mint karmestert a pálca, mely

fuvalát zendít s kürtöt s hegedűt!”

Szabó Lőrinc: Mozart hallgatása közben

karmesterünk!” Hazatérés? A magyaroknak, szerintem, két típusa van azok között, akik külföldre kimennek. Vannak, akik minél régebben vannak külföldön, annál inkább elszakadnak a hazájuktól – és vannak azok, akik meg annál szívesebben jönnek haza, annál nagyobb a honvágyuk, minél többet élnek külföldön. Én az utóbbiak tagjaként definiálom magam: mindig örömmel jövök haza. Németország nekem egyrészt abban segít, hogy a szakmát tisztességgel megtanuljam, másrészt abban, hogy ehhez végigjárjam a „szamárlétrát”. Mert, ha ott az ember fiatal korrepetitorként, zongoristaként elkezd dolgozni egy színházban, akkor, ha elég tehetséges és van ilyen irányú szándéka, szép lassan fel tudja küzdeni magát akár egy főzeneigazgatói állásig is. Én ezt a ranglétrát szerettem volna végigjárni, mert fontosnak tartottam, hogy a szakma minden állomását jól tudjam, jól megismerjem. De hogy hol és hogyan megy tovább az életem, azt majd a Jóisten eldönti...

Közönségünk Török Levente karmestert 2024. április 26-án 19.00 órakor hallhatja a Klauzál Házban a Budafoki hangversenyesték sorozat keretében. Elhangzik: Borodin: Igor herceg – nyitány, Gyöngyösi Levente: Pikolóverseny. Smetana: Moldva, Dohnányi: Ernő: Pierrette fátylai – szvit, szőlőt játszik: Kanyó Dávid – pikoló.

Szimfonikus optimizmus

Nietzsche, Strauss, Zarathustra

Mit üzenhet egy több mint kétezer évvel ezelőtt élt próféta a 19. század emberének és az utána jövőknek, például a Megérthető zene sorozatunk közönségének? A válaszok lehetősége kimeríthetetlen. Három ember, három életmű, három hagyaték nyomába eredtünk Strauss Imígyen szóla Zarathustra című műve kapcsán.

Szöveg: Ortutay Romola

A próféta

A Kr. e. 6. századra teszik Zarathustra, az ókori Perzsiában született próféta születését. Alakja, élete hasonlóan misztikus, mint minden vallásalapítóé, homályos részleteket ismerünk csak belőle. Állítólag templomi áldozópap volt (zoatar), de harminc éves korában egy misztikus élményben volt része: látomásában Ahurá Mazdá színe elé került, és ekkor világosodott meg benne, hogy ő az egyetlen örökkévaló teremtő istenség. Ettől az élménytől kezdve ezt a tanítást képviselte. Tanításának lényege, hogy a világot két ellentétes erő uralja – a fény és sötétség, vagy a jó és rossz -, s e két erő harca a mozgatórugója minden dolog létezésének. Az ember így arra kényszerül, hogy válasszon a két erő között. Az ő feladata, hogy közvetítse az emberek felé ennek a szabad választásnak a lehetőségét, utalva ezzel arra, hogy az ember tulajdonképpen szabad akarattal rendelkezik.

Zarathustra az általa hirdetett tanokkal nem talált lelkes követőkre a sajátjai között, mert hiszen, ahogy a mondás tartja, saját hazájában senki sem próféta. Később mégis hivatalos vallássá formálódtak tanításai, és zoroasztrizmus vagy mazdaizmus néven éltek tovább. Tanításait a Zend Avesztából és a hozzá fűzött kommentárokból ismerhetjük meg. S bár az iszlám kiszorította a zoroasztrizmust (párszi vallást), a mai napig kb. 60-70 ezer párszi él még Indiában.

A filozófus

„Isten halott.” Aláírás: Nietzsche. - „Nietzsche halott.” Aláírás: Isten.

Talán sokan emlékeznek erre a kis aforizmára, ami Friedrich Nietzsche, német filozófus egyik gondolatának profanizált változata. A fent idézett mondat az Imígyen szóla Zarathustra egyik gondolata, melynek első könyvét 1883-ban írta meg Nietzsche egy külföldi tartózkodása alkalmából. Nietzscht megragadta a kb. 2500 évvel korábban élt próféta alakja, aki a filozófus szerint elsőként látta meg a dolgok működésének lényegi mozgatórugóját a jó és rossz közötti harcban. Később három másik könyv született még az első folytatásaként, így állt össze a ma ismert mű végső formája. Nietzsche ezt a művét tartotta élete legnagyobb és legmélyebb gondolatosságú alkotásának, melyről azt vallotta, hogy az évtizedek alatt benne felgyűlt erők kirobbanása.

Egy filozofikus műről van szó, de csodálatos nyelvezete miatt irodalmi műként is szoktak rá tekinteni. A négy könyv a Zarathustra alakjába bújít próféta tanításait foglalja össze. Egyik ilyen tanítása az emberfeletti ember (Übermensch) fogalma, mely elválaszthatatlan a meghalt Isten gondolatától. „Gott ist tot - Isten halott.” És mi emberek öltük meg – írja Nietzsche. Nietzsche művében Isten a viszonyítási pont, az érték forrása, a Rend, az erkölcs. Halálával az ember magára maradt, elveszítette a kereteket. Ha Isten halott, akkor nincs megváltás, nincs gondoskodás, nincs viszonyítási pont. Akkor innentől kezdve az ember maga felelős önmagáért és a világ sorsáért

Zarathustra a gömbbel

is. És akkor az embernek magának kell értelmet adnia a létezésnek, és neki kell mindent újra értelmeznie is, neki kell új viszonyítási pontokat teremtenie. Ha Isten nincs, akkor az embernél nem létezik magasabb rendű valóság, és akkor az embernek magának kell az embert is felülmúló, magasabb rendű emberré válnia. Az ember feletti vagy emberen túli ember szembe megy a tömeg emberrel. Az ember feletti ember erős, derék, szabad, bátor és hatalmas.

Hogyan kapcsolódik mindez Zarathustrához?

Zarathustra és az általa alapított vallás (zoroasztrizmus vagy mazdaizmus) szembe ment a hagyományos árja vallásnak azzal a szemléletével, hogy a világot fenntartó rendet és erőket időről időre meg kell újíítani. Ezt szolgálták a különböző rituálék, mint pl. az újévi rituálé. Zarathustra viszont azt hirdette, hogy a világ megújítását nem évről évre kell elvégezni, hanem egyszer s mindenkorra kell megújulni, vagyis egy végleges átalakulást hirdetett, ami végérvényesen fennmarad. Ahhoz, hogy ez az átalakulás megtörténhessen, az em-

bernek is akarnia kell. Az ember pedig szabadon dönthet, hogy ebben részt vesz-e.

Nietzsche Zarathusztra tanaiból a dualisztikus szemlélettel találkozott elsősorban, a jó és rossz közötti harc konfliktusával és az ember szabad döntési lehetőségével. Zarathusztra egy morális világrendet hirdetett. Ezzel ment szembe Nietzsche, aki szerint ez a morális világrend kiüresedett, hazugsággá vált, és ez ahhoz vezetett, hogy Isten halott. Ezért Zarathusztra szájába adja mindannak az ellentétét, amit Zarathusztra hirdetett, pont azért, mert a „tévedését” csak ő maga képes belátni. Nietzsche célja a világ valódi arcát megmutatni, és a megújulást, a gyökeres változás szükségszerűségét hirdetni. Ha Isten halott, véget ér egy korszak, és egy új korszaknak kell eljőnie, ami metafizikai szinten hoz változást, és megteremti az Übermensch.

A zeneszerző

Richard Strauss már ismert zeneszerző volt, amikor egy nyaralás alatt a kezébe került Nietzsche műve. Nagyon magával ragadta a könyv, és eldöntötte, hogy „megzenésíti”. Mivel a gondolat, hogy egy filozófiai mű a komponálásának

az alapja, megrökönyödést váltott ki a korabeli emberekből, a kottára a következő feliratot írta: „Friedrich Nietzsche után szabadon”.

Strauss Imígyen szóla Zarathustra című szimfonikus költeményébe ültette mindazt, amit a nietzschei mű olvasásakor benyomásként elraktározott. Ekkorra már túl volt jó néhány szimfonikus költeményen, melyek ihletője mind egy személyes élmény volt. Ez volt az első a szimfonikus költeményei sorában, mely nem a saját élményeit, hanem a Nietzsche műve olvasásakor támadt érzéseit fejezte ki. A művet 1896-ban mutatták be a szerző vezényletével, ám fogadtatása

Friedrich Nietzsche német filológus

nem volt egyértelmű. Volt, aki lelkesedett érte, volt, aki felemásan vélekedett róla a szakmai körökben. Strauss mindennek ellenére mégis úgy tekintett alkotására, mint élete fő művére. És ha azt nézzük, hogy ez lett végül a legnépszerűbb műve, akkor igaza is lett.

Strauss Nietzsche művéből összesen kilenc témakört emelt ki, hogy az emberiség fejlődésének eszméjét mutathassa meg zenei formában, a nietzschei Übermensch fogalomnak megfelelően. Így kilenc tételből áll a darab, de

a tételek attacca, vagyis szünet nélkül követik egymást. A Napfelkelte témával indul, ez a nyitótétel, a második tételben megjelennek a földi élet gondjai, melyek fölött csak a tudás nyújthat vigaszt. A tudás iránti vágy a túlvilág felé fordítja az ember figyelmét, de mivel az ember itt sem találja a választ, az örömek és gyönyörök felé fordul. Amikor az örömek elmúlnak, szomorúság vár az emberre, ezt a Sírda fejezi ki. Innen az ember a tudományok felé fordul, ám érdeklődése átcsap undorba. Aztán az ember újra közel kerül a természethez, és táncra perdül. Végül a mámorban Zarathustra álomba zuhan, megszületik benne az emberiség iránti imádat, mely végül az emberfeletti ember világegyetemben való boldog feloldódásához vezet.

Filozófiai mondanivaló a zeneiségben

A kezdő tétel, a napfelkelte mély hangon, dübörögve, C-dúrban indul, igazi nyitótéma. A földi gondok megjelenésével sötét tónusú mélyvonások hallatszanak, a tudás iránti vágy a vonások felfelé pengetett hangjaival szólal meg. A tudományokat egy szigorúan szerkesztett fűgával jelenítette meg Strauss, és amikor az ember visszatalál a természethez, újra megjelenik a kezdő C-dúr hangnem és akkord. A gondok felülkerekedését a Táncdal részben a keringő fejezi ki, a végső feloldódást pedig egy halk motívumsor ábrázolja. A nietzschei művel ellentétben Strauss műve egy boldog feloldódásban ér véget, ezért nem véletlen, hogy a zeneszerző alcímként ezt tüntette fel szerzeményéhez: „Szimfonikus optimizmus fin-de-siècle formában, a 20. századnak ajánlva.”

R. Strauss: Imígyen szóla Zarathustra című szerzeménye április 7-én csendül fel és egészül ki magyarázatokkal zenekarunk Megérthető zene sorozatának koncertjén, vasárnap délelőtt 11.00 órakor a Zeneakadémián, Hollerung Gábor értő és értető, szuggesztív magyarázataival kiegészülve. ■

Cupido, pikoló, szaxofon

A Budafoki Dohnányi Zenekar szívügyének tekinti, hogy évről évre, évadról évadra újabb és újabb ősbemutatókkal, hazai bemutatókkal, közöttünk járó-kelő zeneszerzők friss műveivel kényeztesse közönségét. A 2023-24-es évad második felére is jutott néhány igazán említésre méltó alkotás.

Szöveg: Czingráber Eszter

Fekete Gyula: Cupido Symphony

A Debreceni Filharmonikusok számára készült szimfónia igazán élvezetes játszánivalót kínál a zenészeknek és hallgatnivalót a közönségnek. Rendkívül ötletesen hangszerelt, filmzenei vonásokat mutató szerzeményről van szó, amely megidézi a későromantika időszakát. A zenei anyagok nagyon könnyen felismerhetők, a ráismerés kellemes érzetével andalítják a hallgatót.

A mű két tétele gyors-lassú felépítésű: a lelkes-érzelmes-lendületes nyitótétel, valamint a lírai második tétel a szerelem két arcát ábrázolja. Tulajdonképpen egy jól működő szerelmi zenéről van szó, azaz hallgatása (és játszása) közben bekapcsolnak a képzettársítások. Fekete Gyula Cupido-symphony-ja a romantika, szenvedély és líra kifinomult harmóniájával indítja zeneművét, mély érzelmeket és gazdag hangzást ötvözve, majd egy igazán különleges zenei utazásra invitálja a hallgatót.

Gyöngyösi Levente: Pikolóverseny

2022-ben januártól ápriliséig készült Peter Verhoyennek, az Antwerpeni Szimfonikusok szóló pikolóművészenek a felkérésére.

„Alapvetően nehéz dolog pikolóra versenyművet írni.” – nyilatkozta a szerző. „Több közelítési pont volt, az egyik a tilinkózásra emlékeztető, azaz a magas regiszterben ciripelő hang. Az egész

darab kamaraszerű, kis zenekarral, hiszen meg kellett hagyni a teret a szólistának, ami nem könnyű feladat. Óvatosan kellett használni a hangszer és a hangszerelés lehetőségeit, hogy halljuk a szólistát, de ne mindig csak a nagyon magas tartományt érzékeljük belőle.”

A mű tulajdonképpen a szokásos versenyműfelosztást követi, azaz háromtételes, gyors-lassú-gyors szerkezetű, azonban a mű súlypontját adó nyitótétel elé a szerző még egy rövid bevezető tételt is illesztett. Így a mű négy tételre bővült. E magyar népzenei hangulatot árasztó nyitótétel olyan érzést kelt a hallgatóban, mintha az ősi magyar pásztorhangszert, a tilinkót hallaná. Ez a bevezetőzene zökkenőmentesen fut bele a nagy első tételbe, majd később, az első tétel egy bizonyos fontos dramaturgiai pontján vissza is tér.

A második tételt nyugodtan nevezhetjük kamarazenének, hiszen csak három hangszer játszik a szólista mellett: fuvola, hárfa és szőlőhegedű. A művet végül egy féktelen energiájú, kéttagú, barokk szonáta-formájú tétel zárja, amelynek főtémájában nem nehéz ráismernünk az „Arra vigyázz, öregasszony, hogy az ördög el ne kapjon” kezdetű magyar népdalra. A zeneszerző annyira szeretetteljes viszonyt ápol ezzel a népdallal, hogy egyszer már felhasználta egy másik művében is 2008-ban.

Előadásunk magyarországi ősbemutató lesz. Hollandiában csendült fel először az alkotás 2022 júniusában, nagy sikerrel. Maga a szerző is elégedett szerzeményével, lelkes szakmai visszajelzést is kapott rá. A BDZ pikolóművésze, Kanyó Dávid is igen lelkesen áll a kihívás elé. {Kanyó Dáviddal készített interjúkat lásd a 28. oldalon – Szerk.}

Thomas Kornel: Szaxofonverseny

Habár a zenekari fafúvósok családjában a szaxofon történelmi szempontból számkivetett hangszernek mondható, a fúvószenekarok, a jazz és a rock világában hangos siker övezi. A magyar származású, Amerikában élő Thomas Kornél Szaxofonversenye a szaxofon lázadó és kalandvágyó szellemét ünnepli, lehetőséget teremtve arra, hogy e ritkán használt zenekari hangszer

zenekari közegben is sokféle zenei világot bebarangoljon, sokféle műfajt érintsen. A szaxofon zenei utazását vonósok és egy, a japán Taiko-dobolást interpretáló nagydob támogatja.

A művet a szerző 2022-ben komponálta, azzal a céllal, hogy kicsit bővítse a klasszikus szaxofon repertoárt. Mivel a szerző elkötelezett kísérletezője a különböző műfajok keverésének, Szaxofonversenyébe is többféle műfajt csempészett. Felfedezhetünk a műben amerikai minimalizmust, Bartók-inspirálta harmóniakat, filmzene jellegű részeket, grunge-rock és funk-jazz hatásokat.

2024. május 10. 19:00 | Erkel Színház

SZEKERES
& ADRIEN
LÁSZLÓ
BOLDIZSÁR

Közreműködik:
BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR

Vezényel:
HOLLERUNG
GÁBOR

Sztárvendég:
HACKI
TAMÁS

Jegyek | bdz.jegy.hu

LA VOCE VITA
koncert
NAGY DALOK
NAGY DUETTEK

Fotó: Emmer László

Egy a cél, egy az út

Kanyó Dávid, a BDZ fuvolaművésze gyerekként megkapta mindazt, amitől sokszínű zenésszé válhatott. Fontos tanáregyéniségek, iskolák, versenygyőzelmek, koncertélmények; mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy elismert fuvolaművészként érdeklődése a pikolóra is átterjedjen. De miért szerette meg így a fuvola kistestvérét? Erről is vall a nemrég Artisjus-díjjal kitüntetett művész.

Szöveg: Borbély Linda

bjz A gyerekkorodat mennyire szötte át a zene?

A zene teljes mértékben, mivel zenepedagógus családból származom, illetve nagyapám révén a művészetek más ágai is jelen voltak. Nagyapám hatvan éve alapította meg a Balassagyarmati Zeneiskolát - ahol tanultam-, ő vezette a Balassagyarmati Dalegyletet, amely tavaly volt 160 éves. Igazi polihisztor volt, rengeteg dolgot csinált, mely természetesen ösztönzőleg hatott rám is. Zenetudományi munkásságáért Szabolcsi Bence-díjat is kapott, amikor kutatta Rózsavölgyi Márk életét, aki a verbunkos zene és a csárdás atya volt. Nagyszerű szervezőképességének köszönhetően az akkori Filharmónián keresztül nagy művészeknek, együtteseknek szervezett koncerteket, mint például Kocsis, Ránki-Klukon, Jandó, Perényi, Liszték, Katsaris és mások. Hihetetlenül nyüzsgő életet teremtett a '60-as, '70-es években Balassagyarmaton. Nagyapám mindemellett képzőművészeti vonalon vált világhírűvé, főleg akvarellfestőként. Festményei gerincét Balassagyarmathoz kötődő írók, alkotók mesterművei is ihlették, úgy mint Balassi, Komjáthy, Mikszáth vagy Madách.

Zenész szüleim a Balassagyarmati Kamaragyűttes alapítói, negyven évig tanítottak a zeneiskolában. Húgom, mint édesanyám, cselista lett, én édesapám után szintén fuvolista. Így indult a gyerekkorom. Olyan ember nem nagyon volt, aki ne ismerte volna a családomat a városban. Úgyhogy - kérdésedre visszatérve - a gyerekkoromat teljes mértékben átszötte a zene.

Fotó: Monoki Attila

bjz Ebből még nem következik, hogy magad is zenésszé válj. Vagy mégis?

Számomra a zene, a zene nyelvén való önkifejezés kezdetektől fogva ösztönös volt. Bár soha nem merült fel a pályaválasztás kérdése, valahogy minden efelé terelt. Gyerekként sok vasárnapot töltöttem nagyapám templomi orgonajátéka mellett, nagy hatással bírtak szüleim kamarázásai, a kóruséneklés közösségi élménye a mai napig felvillanyoz. Édesapám kitartó pedagógiai munkájának köszönhetően 8 évesen már országos szakmai fórumon ismerhettem meg a szakma. Annak ellenére, hogy nem voltam egy gyakorlós alkat... Csak annyit tettem bele, amennyit muszáj volt.

Nyolcadikos koromtól kezdve heti szinten hordott édesapám Budapestre a Bartók Béla Zene-művészeti Szakközépiskolába Gyöngyössi Zoltán osztályába. Mire konzis lettem, addigra már több országos versenyt nyertem meg. A szimfonikus zenekarban való játék a Bartók konzis éveimben fertőzött meg, ahol a kizsenekar után, a nagyban kaptam helyet. Szabó Tibor igazgató vezényletével adtuk elő többek között a Zeneakadémia nagytermében a Páva variációkat, melynek megnyerő fuvolaszólójával kiérdemeltem abban az évben a zenekari díjat.

bjz Akkor igen egyenes út vezetett téged a hivatásos zenésszé válásig...

Azt hiszem, igen. Bár elég későn tudatosult bennem. Konzis éveim után a Debreceni Egyetemre mentem, és egy másik zseniális tanáregyéniség, Matuz István fuvolaművész szárnyai alá kerültem. Az egy rendkívüli öt-hat év volt az életemben. Debreceni tanulmányaimmal párhuzamosan elkezdtem a koncertfúvós zenekari-karnagy képzést is. Úgy gondoltam, hogy a későbbi karmesteri érdeklődésemnek ez egy nagyon jó előszobája lehet, később nemzetközi karmesterkurzusokon képeztem még magam. A debreceni egyetemi éveim alatt egy csodálatos kamarakórusban is énekeltem, amellyel több nemzetközi versenyt nyerhettem.

bjz Sok zenei területen kipróbáltad magad.

Mindig törekedtem arra, hogy a zenéléshez való viszonyom, rálátásom, eszköztáram szélesedjen. Vonzanak az új, kihívásokkal teli feladatok, a fejlődés maga. Ilyen az életemben a vezénylés is, új művek bemutatása, egy zenei ötlet megírása, új kamarafarmációk vagy más zenei műfajokba való elmerülés. Mind-mind szervesen építi az egészet és formálja a művészt. Az egyetem után aztán jött a BDZ, ami azóta is szerves része életemnek. Idén lesz pont 20 éve, hogy ebben a zenekarban muzsikálhatok.

bjz A zenekar 25 éves évfordulója alkalmából minden zenésztől készült egy kis névjegy-interjú. Abban az alábbiakat mondod, de érdekelne a mostani véleményed is erről: „Remélem, még sokáig muzsikálhatok együtt ezzel a nagyszerű csapattal, és kívánom, hogy még

A pulpitus másik oldalán

nagyon sok teltház koncerttel népszerűsítsük a klasszikus zenét egy békésebb, szeretetteljesebb világban. Kívánom, hogy évről évre könnyebb és kiszámíthatóbb körülmények között létezhessünk, muzsikálhassunk!”

Akkor főleg a zenekar bizonytalan anyagi helyzetére gondoltam -ami azóta stabilizálódni látszik-, illetve arra az egész helyzetre, amiben a magyar kulturális élet azóta is van. Tudom, hogy mindenki a saját peccenyéjét próbálja meg süttögetni, de azt látni kell, hogy a magyar komolyzene a legerősebb kulturális export cikkünk. Fantasztikus, hogy ilyen nyüzsgő zenei élet van a fővárosban és mindaddig támogatni kellene a különböző együtteseket, amíg arra igény van a közönség részéről.

bjz Mi vitt rá arra, hogy ne csak fuvolázz, hanem pikolót is ragadj?

Ez egy szükségszerű velejárója a zenekari játéknak, hiszen a fuvola leggyakoribb váltóhangszere. Mindenki szólófuvolás akar lenni az elején. Amikor friss diplomásként 2004-2005 körül idekerültem a BDZ-be, akkor első, illetve második fuvolapozíciókon voltam. Ahogy egyre többet veszi az ember a kezébe a pikolót, rájön, hogy ez másképp működik, másképp kell vele bánni. Pár év elteltével olyan igényeim támadtak a pikoló megszólaltatásában, illetve hangképzésében, mely új utat nyitott számomra, és töretlen lendülettel nyúlok nap mint nap a kisfuvolához.

bjz Aki fuvolista az egyben „pikolista” is?

Nem feltétlenül. Régen nem volt jellemző, de most már egy próbajátékon nem csak arra kíváncsiak, hogy valaki hogyan fuvolázik, hanem kötelező jelleggel akár egy első pozícióra is, kézbe kell venni a pikolót. Meghallgatják, hogyan szól. Ez most már szerves része a nyugat-európai zenekarok próbajátékának, és szerencsére már itthon is kezd ez egyre jobban beépülni.

2017-ben részt vettem egy nemzetközi pikoló fesztiválon Gradoban, Olaszországban, ahol a világ legkiválóbb pikolósai tartottak kurzust. Sok fantasztikus művésszel ismerkedtem meg. Magyarországot a pikolózás térképére tulajdonképpen Gyöngyösi Levente tette fel, amikor 2009-ben amerikai megrendelésre írt egy pikoló szonátát. Azelőtt Magyarországon senki sem írt pikolóra szólódarabot. 2017-re már ketten is lemeze vették Levente pikoló szonátáját, én pedig el is játszottam ezt ezen a kurzuson több más darab mellett. Ez volt az a pont, amikor egy óriási löketet, inspirációt kaptam arra, hogy ösztönözsem a magyarországi zeneszerzőket a pikoló repertoárjának tovább építésére. Ezt egy kicsit a missziómnak érzem azóta is, hiszen világviszonylatban nagyon le vagyunk maradva. Ennek hatására ugyanebben az évben elindítottam egy koncertsorozatot a BMC-ben „Pikolós gyöngyszemek” címen, amelyen minden évben 8-10, főleg számomra írt pikoló művet játszom Réti Balázs zongorista barátom közreműködésével. Akit érdekelnek ezek a művek, a youtube-on megtalálhatja őket.

Gyöngyösi Levente: Pikolóverseny

A mű 2022 tavaszán keletkezett Peter Verhoyen belga pikolóművész, az Antwerpeni Szimfonikus Zenekar szólópikolósának felkérésére. A művet 3 másik pikolóversennyel együtt a művész lemeze vette és megjelentette.

A versenymű 4 tételből áll: egy rövid, improvizatív nyitótétel (Rubato) után, mely magyar népi hatásokat (tilinkó) mutat, következik a 2. tétel (Allegro moderato), a mű súlypontja egy nagyszabású szonátaforma. Ennek zenei gyökerei a magyar népzene mellett Bartók Béláig és a jazzig vezetnek. A rövid 3. tételben (Andantino) a hárfa, szólóhegedű és fuvola által teremtetett romantikus, álomszerű hangulatot időről időre megszakítja a pikoló egyre kétségbeesettebbé váló, beszédszerű gesztikulálása. Végül a kirobbanó energiájú, igen virtuóz zárótétellel (Presto) ér véget a kb. húsz perces mű.

bjz Neked írt művek? Koncertsorozat? Ez azért eléggé a pálya csúcsának tűnik...

Nem gondolom, hogy az lenne, bár ezekre mind nagyon büszke vagyok. Úgy érzem, hogy a szakmai életem eddigi legizgalmasabb és legnyüzsgőbb korszakát élem. Természetesen nem csak pikolózni szeretek, a fuvola mélyebb hangú testvérét is imádom, az altfuvolát. Szerencsére részese vagyok egy olyan nagyszerű kamaragyüttesnek is, melyben a fuvolacsalád minden tagját meg tudom szólaltatni. Ez az egyedi összeállítású formáció a BDZ A'La Carte kamaragyüttes, melyben egy vonósötös egészül ki két fafúvóssal. Ezzel az együttesrel is rendszeresen adunk jobbnál jobb koncerteket. Ugyanakkor egy jazz formációval is bontogathatom a szárnyaimat, hiszen tavaly óta a Tzumo trióval is fellépek. Örülök, hogy szakmai véleményemre is igény van, hiszen előző évben egy országos fuvolaversenyen zsűrizhettem. Szóval nem unatkozom.

bjz Akkor térjünk ki egy kicsit a pikolóra...

A pikolót általában akkor használják a szerzők, ha valaminek nyomatékot adnak: a hangszínéből, élességéből, hangerejéből adódóan a hangszereleti struktúra tetejét képezi. Dallami, hangnemi erősítésre használják főleg, de ami a legizgalmasabb talán, az egy önálló dallam, ellenszólam, egy-egy díszítő elem megszólaltatása ezen a parányi hangszereken. Mivel a pikoló olaszul kicsit jelent, így a zenekari hangszerek között is a legapróbb (kicsi a bors, de erős). Megszólaltatása hasonlóan történik, mint a fuvolánál, csak minden a felére zsugorodva. Mivel egy elég szólisztikus hangszere, ezért a felelőssége is nagyobb a megszólaltatójának, hiszen mindig hallható, nem lehet bújkálni vele, ugyanakkor visszaélni sem szabad a hangerejével. Egy rosszul megválasztott dinamika vagy intonáció az egész zenekar munkáját elronthatja. Be lehet sok mindent gyakorolni otthon a négy fal közt - és kell is -, de a valódi kísérletezés színtere a zenekari hangzásvilág maga. Ott lehet az igazi színeket, arányokat, kontrasztokat, új fogásokat kikeverni. És ettől olyan izgalmas.

bjz Úgy tűnik, hogy eléggé maximalista módon közelíted meg a fuvolázást, a pikolózást.

Érdemes máshogy? A zenélésben mindig a ki-

Örömmel családi körben

fejezőerő az, amitől valami értékes lesz számomra. Nem elég szépen játszani. Ezer olyan előadót hallok nap mint nap, aki hibátlanul eljátssza a hangokat egy műben, de az a plusz hiányzik belőle, amitől izgalmas, megindító vagy éppen katartikus lesz az előadás. Szerencsére a BDZ-ben az elmúlt 20 évben számtalanszor megélhettem a katarzis élményét koncerteken, melyet nem cserélnék el semmiért. Nekem zenészként ez adja a legtöbbet: a zenekari hangzásvilágban létezni, ahol csontomig hatol a zene. De ehhez az együtt lélegzéshez mindenkire szükség van a zenekarban - a karmesterről ne is beszéljünk -, hiszen egy a cél, egy az út. Ebben rejlik többek között a közösség ereje, és ezen a területen a Budafoki Dohnányi Zenekar kimagaslóan teljesít.

Április 26-án a Klauzál Házban Gyöngyösi Levente Pikolóversenyét fogod eljátszani. Hogyan készülsz erre a darabra?

Évekkel ezelőtt említettem Leventének, hogy milyen jó lenne egy pikolóverseny megszületése, de akkor ez nem valósult meg. Nagy örömmel végül ez a mű az Antwerpenben élő Peter Verhoyen felkérésére született, aki lemezre is rögzítette. Érdekes, hogy Peternek évekkorábban Levente pikolószerzőtársát játszhattam el és ő volt, aki biztatott újabb magyar művek íratására is. Így most ez a budafoki koncert magyarországi bemutató lesz. Örülök ennek a lehetőségnek, hiszen célom, hogy a pikoló - a zenekari hangzásvilágból kiragadva - szólisztikus hangszerként kezelve kicsit reflektorfénybe kerüljön.

Török Levente fog dirigálni ezen a koncerten. Dolgoztál már vele együtt?

Nem ismertem korábban, de éppen tegnap leveleztünk, mindketten izgatottan várjuk a közelgő közös projektet.

A szabadidődet mivel töltöd?

Ha nem zenével foglalkozom, akkor a családommal vagyok, akikkel nagyszerű csapatot alkotunk a mindennapokban. Nagyon sok közös élményt szerzünk a heti rendszeres kirándulásokon, utazásokon, de gyakran főzünk együtt, múzeumokba, koncertekre járunk, biciklizünk. Nem unatkozunk. A szabadidőmben sokat ötletelek, jár a fejem, így inspirációt gyűjtök akár kertészkedés, gombászás vagy úszás közben. Amikor csak tehetem, zenét is hallgatok. Szeretem szépíteni otthonunkat. Jó érzéssel tölt el, hogy minden ház körüli dolgot magam végzek, legyen szó barkácsolásról, villanyszerelésről vagy bútortervezésről. De a barátaimról sem feledkezem meg, sok közös programot szervezünk.

Közönségünk Kanyó Dávidot - mint szólistát - 2024. április 26-án 19.00 órakor hallhatja a Klauzál Házban a Budafoki hangversenyes-ték sorozat keretében. Elhangzik: Borodin: Igor herceg - nyitány. Gyöngyösi Levente: Pikolóverseny, Smetana: Moldva. Dohnányi: Ernő: Pierrette fátylai - szvit. Karmester: Török Levente

KONCERT

SZÍNHÁZ

TANFOLYAM

GYERMEKELŐADÁS

KIÁLLÍTÁS

ISMERETTERJESZTÉS

Látogasson el a Klauzál Házba és vegyen részt színvonalas programjainkon!

Értesüljön elsőként eseményeinkről, iratkozzon fel HÍRLEVELÜNKRE. Küldje a feliratkozom szót a kommunikacio@klauzalhaz.hu e-mail címre.

www.klauzalhaz.hu
www.klauzalhaz.jegy.hu

„Fé-é-sű-ű, haj-pánt, gye-re-kek”

Apró gyerekkori dallamokkal a templomudvartól az operaszínpadig

Zemlényi Eszter, a Magyar Állami Operaház szoprán szólistája, fogantatása óta szívja magába a zenét. Az édesanyja által megénekelte hétköznapi szituációk dallamai, a nagycsaládban közösen énekelte imák, a szakmai kapcsolódások kísérik tanári, tanítványi és előadói útját, töltik csilingelő lelkét. Egy, számára „bakancslistás” közös koncertünk apropóján beszélgettünk vele.

Szöveg: *Petró Margit*

Zemlényi Eszter lírai koloratúrszoprán énekművész, színes egyéniség. Szülővárosa, Székesfehérvár rendkívül büszke volt rá, amikor még fehérvári lakosként, elkezdődött nemzetközi sikersorozata. Ma már szeretéágazó elfoglaltsága, sokféle elkötelezettsége mellett hazajáróként jelenik meg szülővárosában, de azt rendszeresen teszi, hiszen édesanyja kórusának hangképzője. A Magyar Állami Operaház magánénekes, találkoznunkra is a ruhapróbáról érkezik. Életéről, lehetőségeiről, álmairól választékosan alázattal beszél, a kávéházi halk háttérzenét pedig néha teljesen elnyomja kellemesen trillázó kacagása.

👉 Zeneszerető és művelő családba születél, abban nőttél fel. Milyen hatása van ennek a személyiséged fejlődésére, a művészi pályádra?

Azt gondolom, hogy bölcső kortól, sőt az anyaméhben magamba szívta a család és a zene szeretetét. Édesanyám kántor, orgonista. Amikor a pocakjában voltam, akkor is folyamatosan énekelte, orgonált. Ráadásul egy csodálatos kórus karnagya, amelyben ma már együtt dolgozunk. A Vox Mirabilis Kamarakórus hangképzését látom el, ezzel igyekszem édesanyámnak és a kórusnak segíteni, a tudásomból adni. Nagyon boldog vagyok ettől az együttműködéstől, mert ebben a ritka felállásban nemcsak anyai, de szakmai támogatáshoz is jutok.

Nagyon kevesen tudják, de én fontosnak tartom, hogy nemcsak édesanyám végezte el a kántorképzőt, hanem édesapám is. Ő ugyan nem lett kántor, de gyönyörű egységben tudták a család

lelki, zenei háttérét összefogni. Hogy konkrét példát említsek, mi énekelve imádkoztunk esténként. Énekeltek, amikor elmondtuk az étkezés előtti imát, de énekeltek akkor is, amikor csak elköszöntünk egymástól. Édesanyja nagyon sok dallamot talált ki, például: „hajpánt, szemüveg, jóéjszakát gye-re-kek!” Mindenhez kötődött picike dallam, ami legtöbbször saját kútforból eredt. Édesanyja viszonylag későn szerezte meg a jogosítványt, s kezdetekben volt egy kicsi drukk benne, hogy ott ül a három kis csemete hátul a kocsiban, ő pedig az aktuális Trabantot vezeti. Ebből jött, hogy: „Vigyázz, ha anya vezet!” Rengeteg picike dallamocskája van, ami megragadt a gyerekkorból és végig kísért bennünket felnőtte válásunk során, sőt, mind a mai napig.

👉 Az nem általános egy kántor életében sem, hogy mindent énekelve kommunikál. Talán kivételes, hogy a zenével ennyire szimbiózisban éltétek az életet. Azt hiszem, ez kuriózum.

Édesanyja, Zemlényi Katica sok szempontból kuriózum. Büszke vagyok rá emiatt. Vannak, akik le tudják tenni a szakmájukat, amikor lejönnek a színpadról, vagy lejönnek a templom kóruskarzatáról. Anya nem ilyen. Most már a négy pici unokának dalolja a kis dallamocskákat, s ugyanúgy együtt énekelnek, közösséget teremtenek és segítik egymást. Gyönyörű visszanezni azt, hogy igen, velünk is ezek történtek meg, amit most az unokahúgaim megénekelnek. Nagypám zongorázott, énekelte hozzá, volt családi kis kó-

rusuk. Nagypapa nagyon szerette az operettet, nemcsak a komolyzenét, de a könnyűzenét is. Az ő testvére ugyanúgy kántor volt. Ezek a felmenők biztosították, hogy édesanyja neveltetése ezt az eredményt hozza magával.

👉 Milyen hatása van, hogy ilyen gyerekeket éltél meg a családban?

Plusz módszert, eszközt kaptam a gondolataim, érzéseim kifejezésére. Ha nem is tudtam szavakba önteni érzéseimet, a megfelelő népdalt, bármilyen más dalocskát el tudtam énekelni, amiből a szülem is megértették, mit szeretnék. Ezáltal nem csak a szövegtanulás, a tudás fejlődött, hanem ez a közlésmód is. Aztán mindez észrevétlenül fejlődött bennem tovább. Zenei általános iskolába kerültem, majd zenei gimnáziumba, a zeneiskolában, ahova jártam, ott pedig többszakos képzés folyt. A képességeim automatikusan fejlődtek. Jelenleg is abból használok fel legtöbbet, amit ezekben az időkben megtanultam.

👉 A korai, családon belüli éneklés segíti a képességek, a személyiség fejlődését. Lehet mással pótolni a zene nyújtotta örömforrást?

Minden ember azt csinálja elsősorban, ami a szívéhez közel áll. Vannak, akik hasonló örömet meg tudnak tapasztalni más területen is, például a sportban, utazásban. Fontos, hogy aki nem tudja később művelni a zenét, az legalább szeresse. A zenében olyan kifejező erő, lélekkel megtöltött spiritusz rejlik, ami fejleszt, minden életkorban. Érdemes hallgatni és művelni a zenét, mert a zene: örömforrás. Ezt kihagyni vétek az ember életéből.

👉 Rendkívül kedves, vidám jelenség vagy. Honnan hozod, s mi táplálja ezt a boldogságot?

A vidám természetem vélhetőleg a családból, a szüleitől érkezik. Ez nemcsak a zenéből jön, egységben, szeretettel neveltek, s testvéreimmel közel vagyunk egymáshoz. Meghatározó élményem volt például gyerekkorban, hogy a templomudvarban nőttem fel, a harang, az orgona ott szólt mellettünk.

👉 Kivételesen szép hangú, sokat foglalkoztatott sikeres énekművész vagy, s ezt nem csak a koncertpódiumon, hanem hazai és külföldi versenyeken érted el. Eredményeidet mennyiben köszönheted a tehetségnek és mennyiben a szorgalomnak?

Ami fontos volt nekem, abban szorgalmas voltam. Egymást generálja ez a két dolog, nálam 30-70% arány a szorgalom javára. A tehetség, ha elkezd kibontakozni, tudatosítani kell, hogy szorgalom nélkül nincs eredmény. Tehetség nélkül nem lehetett volna elindulni, szorgalom nélkül nem lehetett volna fejlődni. Belülről azt tapasztalom, ha nincs bennem akarat, vágy az új dolgok megismerésére, hogy kutassak, felfedezzek, a határaitam feszegetsem, akkor az nem nekem való. Hajt a kíváncsiság, hogy egy új dalciklust elénekeljek, új zeneszerzőket megismerjek, vagy a kortárszenéből új műveket tanuljak. Ez elég erős motiváció ahhoz, hogy megfelelően szorgalmas legyek. S ehhez jön az a tehetség, ami nem az én érdemem.

👉 Kíváncsiságot mi csillapítja inkább, egy ismeretlen kotta látványa, vagy a soha nem hallott dallamok?

Ha a kottát látom, a zenét hallom. Ezek fele-fele arányban ösztönöznek az új művek megismerésére, és ez széles lehetőség. Ugyanúgy szeretek megismerni új dolgokat hallás után, mint a kottából való első találkozás élményéből. Rengeteg kortárszenét énekelek, melyeket sokszor nem lehet meghallgatni előre. Akkor kottából leolvasom, lezongorázom.

👉 Rendkívül sokoldalú a személyiséged. Kipróbáltad magad az oratórium és daléneklés mellett az opera és daljáték műfajában is, melyben a kritikák a hangod mellett színpadi

ÉLETÚT: Zemlényi Eszter

A Magyar Állami Operaház énekművésze 2013-ban diplomázott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Külföldi és hazai fesztiválok állandó meghívott vendége, rendszeres fellépője a hazai opera- és oratórium előadásoknak, daleseteknek. Számos elismerésben részesült, háromszor nyerte el a Fischer Annie Ösztöndíjat, megnyerte a Petrovics Emil Énekversenyt, különdíjat kapott a Nemzetközi Simándy József Énekversenyen, a Virginia Zeani Nemzetközi Énekversenyen II., a Klaudia Taev Nemzetközi Énekversenyen III. helyezést ért el. A kamarazene elkötelezett művelője, emellett számos kortárs mű bemutatója fűződik nevéhez.

Fotó: Berez Valler

A közönség többek között olyan szerepekben láthatta, mint Melinda (Bánk bán), Liza (Az alvajáró), Pamina (A varázsfuvola), Titania (Szenivánéji álom), Belinda (Dido és Aeneas), Blonde (Szöktetés a szerájból), Dzsufi (Pomádé király új ruhája).

Koncertezett többek között a Nemzeti Filharmonikusokkal, a Magyar Rádió Művészeti Együttműködésével, a Budapesti Fesztiválzenekarral, a Kremerata Balticával, a Budafoki Dohnányi Zenekarral, a Concerto Budapesttel, a Pannon Filharmonikusokkal, és együtt dolgozott Gidon Kemerrel, Fischer Ádámmal, Hamar Zsolttal, Howard Williamssal, Dame Emma Kirkby-vel, Martin Haselböckkel, Kery-Linn Wilsonnal, Riccardo Frizza-val, Kovács Jánossal.

játékoskodat is méltatják. Elárulod, mi a titka az érzelmek kifejezésének?

Volt egy csodálatos tanárom, Halmai Katalin, nagyon szerettem az óráira járni. Nála kezdtem megérezni, hogy nemcsak a darabokban van zene, hanem magában a skálában is. Már ott kell zenélni, kihozni belőle az érzelmet. Ebből kezdett kialakulni az az érzés, hogy az érzelmmel való éneklés nem elválasztható magától az énektechnikától. A kettő együtt működik. Minden hangnak nagyon konkrét helye van, s a képzésükben meghatározó például a légyszájpad emelése, a levegőnek az indítása, beengedése. Ezek is megtörténhetnek érzelmmel, melyek segítenek abban, hogy jól adjam elő a következő frázist.

Valóban egy szemöldök felhúzás, egy mosoly is hatással lehet az előadásra?

Mindig, mindennek hatása van az előadásra, annak is, hogy aznap milyen lábbal keltem fel. De nagyon fontos, hogy ugyan az érzelmek valamilyen szinten gyakorolhatók, ám mögöttük mindig igaz háttérnek kell lennie. Én azt vallom, hogy az én éneklésemben az érzelmek kifejezése formálható, alakítható. Amikor egy darabot még csak gyakorolok, akkor is érzelmmel énekelem, hogy majd a színpadon is elő tudjam hívni az érzéseimet. Mindenkinek egyénileg kell megtalálni, hogy nála mi működik automatikusan, vagy hogyan tudja legjobban kifejezni magát. Nyilván vannak más személyiségek, akik másként csinálják, de úgy gondolom, hogy az érzelem alapvetően előhívható, begyakorolható, s egy bizonyos begyakorolt helyzetben automatikusan elő is jön.

Példának Harry Pottert szoktam a növendékeimnek felhozni, aki, ha patrónust akar varázsolni, akkor valami igazán boldog élményre kell gondolnia. Ha csak félig boldog az élmény, akkor a patrónus nem fog megjelenni neki. Az énekes arcán is látszik, ha igazán boldog. Próbálunk mi is patrónusokat varázsolni magunknak a zeneiskolában éneklés közben. Nyilván ez egy játékos dolog, de azt leszögezhetjük, hogy a technika és az érzelem nem szétválasztható.

Művésztanár diplomát is szereztél, s a tanítás számodra nagyon fontos. Mi ebben a legnagyobb sikerélmény, mit vársz, és mit kapsz tőle?

Tanárként végeztem, s tanítottam is egy ideig. Majd annyira sok lett a koncert, hogy kénytelen voltam lemondani erről a luxusról. Egy idő után azt vettem észre, hogy nem volt igazi kapaszkodó az életemben. A tanításban vannak nagyon konkrét, megfogható sikerek is, ezért visszatértem. Nekem a tanítás azt jelenti, hogy levetkőzöm az énekest. Tanárként az a dolgom, hogy a tanítványból, mint énekesből, aznap a legjobbat hozzam ki. Tanítványaim fejlődése igazi sikerélmény számomra, büszke vagyok rájuk, ha díjat nyernek, izgulok értük, ha fellépnek. De a tanulási folyamat is tele van örömmel. Ezek még többet jelentenek, mint amikor már eljutottak arra a szintre, hogy versenyeredmény van. A legnagyobb öröm maga az út, amely során megszületik az, amire vágyunk. Amikor kiszabadul a hang a rossz helyéről, amikor megérzi valaki, hogy mennyire könnyű az éneklés, ha jól csinálja az ember. Ezek a sikerélmények, amiket nem lehet felsorolni, amikor egy pedagógusi portfóliót kell megírni, de mégis ezek a fontosak, nem az, hogy hány programon vettünk részt.

Mit adhat hozzá mindehhez a mester, a tanár? Hogyan segíti tanítványát a sikerhez?

Van egy csodálatos mesterem, Kertesi Ingrid, akinél én tanítvány vagyok, s nekem is vannak tanítványaim, akik számára én tanár vagyok. Van olyan nap, amikor óráról megyek tanítani. Ez mindig egy izgalmas, érdekes szituáció, ilyenkor át kell kattanni, tudatosítani, hogy éppen melyik szerepben vagyok. Mindkét esetben másként működik a kapcsolat. Meg tudom fogalmazni, hogy nekem növendékként mit jelent, hogy kedvesen néz a mesterem és előttem jár, hogy ő tanítja meg, mit hogyan kell énekelni. A növendékeim arra, hogy ők mit kapnak attól, ahogyan én tanítok, nyilván másként válaszolnának. A zeneiskolásokkal énekversenyre mentünk, ahova két tehetséges növendékemet vittem. Szépen énekeltek. Nekik az volt a legnagyobb élmény, hogy eljuthattak a versenyre megméretetni magukat. Ezek mérföldkövek náluk. Nagyon közvetlen kapcsolatban vagyok a tanítványokkal. Arra törekszem, hogy nyugodt légkör legyen és biztonságban érezzék magukat. Közösséget formálunk és inspirálom őket. Közösségekben sokkal jobb lenni, mint egyedül. A közösség megtart.

Fotó: Nagy Attila

Csengery Dániel: Holle anyó előadásán a Müpában, Aliz szerepében

A mestered azt nyilatkozta rólad, hogy te vagy a büszkesége. Milyen érzés ez számodra?

Hogy lehet szavakba önteni, amit ezzel kapcsolatban érzek? Akkora öröm, boldogság, megtiszteltetés. Ha Ingridre gondolok, mindig mosolyogni támad kedvem. Tudni azt, hogy ő is így gondol rám, az igazán meghatározó érzés. A mester elismerése a tanítvány számára a legnagyobb ajándék. Hatalmas tapasztalattal rendelkezik, mérhetetlen szeretettel formálja azt, amit elé viszek, és biztonságot ad számomra. Őszintén megmondja a véleményét, mindig tud hozzátenni valamit, s megtalálja azt, amit csiszolni kell, hogy jobb legyen az előadásom. Ez az ő zsenialitása. Rám néz, és értem, hogy miről van szó. Jó pár éve már szinte szimbiózis alakult ki köztünk, így működünk csodálatosan. A másik mesterem Kéry Tamás, a korrepetitorom, és kamarapartnerem a koncerteken. Mindig öröm vele zenélni, rengeteget tanulok tőle, támaszom és segítségem már több mint 10 éve.

Milyen darabok, szerepek megformálására nyílik lehetőség?

Szerencsére nagyon sokszínű lehetőségeket kapok mind az opera, oratórium és dal műfajában, mégis vannak olyan meghatározó pontok

az életben, amik a határait feszegetik, és amelyek például Hollerung Gáborhoz kötődnek. Mondtam neki, hogy Rossini: Kis ünnepi miséje szerintem kicsit teltebb hangnak való, mire ő megnyugtatót, higgyem el, ezekre a hangokra gondolt, így lesz jó. Gábornak igaza lett. Jó érzés volt elénekelni, kifejezetten kellemes és szép emlék maradt. Vagy a tavalyi előadás a BDZ-vel, Gyöngyösi Levente: Az ember tragédiájának első felvonása katartikus élmény volt. Igazi közösségi élmény lehet az Énekel az ország, már sok élménybeszámolót hallottam róla. Örülök, hogy most ezen léphetek fel a BDZ-vel közösen, ez egy bakancslistás koncert lesz számomra. Több fellépésem volt már a zenekarral és a Budapesti Akadémiai Kórustársasággal, de ebben a projektben most énekelek először, ami nagy örömet okoz.

bjz Vannak szerepálmaid?

Egy áldás, hogy a Mennyei Atya akkor hozza elém a különböző vágyott szerepeket, amikor már kész vagyok rájuk. Jelenleg boldog vagyok, mert a legnehezebb, leggyönyörűbb szerepek várnak rám. Augusztusban énekelhettem Melindát, ami hatalmas álom volt. Most márciusban készülök Gara Mária szerepére. Amikor Hunyadit játszottunk és én a kórusban énekeltem, nagyon vágytam erre a szerepre. Istenem, milyen gyönyörű is ez... S most eljött az idő, hogy én énekelhetem! De megtaláltak olyan szerepek is, amelyekről nem tudtam, hogy léteznek. Nem ismertem Massenet: Hamupipőke című művét. Észtországban a Nemzetközi Énekversenyt eredménye alapján felkértek a Tündérkeresztanya szerepére. Éppen azért, mert nem ismertem, nem tudtam, hogy nekem ez álomszerep. Tökéletes találkozás volt, minden percét imádtam. Ahogy Bach: János passióját is. Nem tudok elfogultság nélkül beszélni róla. Ezek olyan álomszerepek, amelyeket, remélem, sokat fogok énekelni.

bjz Az elfoglalt művésznek jut ideje feltöltődésre, kikapcsolódásra?

2006 óta élek Budapesten, másfél éve igazán jól érzem magam, mert úgy gondolom, jó helyen vagyok. Fontos számomra a zene, a család, az érzelmi közösségi élmények. Összeházasodtunk szerelmemmel, Csabával, aki nem zenész, ám csodálatos hivatás a szakmája: bűvár. Szoktunk

Fotó: Domas Rimeika

Massenet: Hamupipőke előadásán Litvániában, La Fée szerepében

együtt bűvárokodni. Imádom víz alatt lenni, szerintem ott van Narnia, olyan, mint belépni a szekrény hátába. Tervezünk utakat, amikor én is többet láthatok a tenger víz alatti világából. Szeretnék merülni cápákkal, meg nagy rájákkal, jobban megismerni azt a világot, ami a férjemet körülveszi. Kicsit a bálnaktól jobban tartok, ami furcsa. Csaba Cipruson dolgozott, most éppen itthon van. Szerintem különleges kapcsolat a miénk, amiben próbáljuk közös nevezőre hozni életstílusunkat. Ő egy világhíró, bejárta Indiát, Mexikót, Dél-Amerikát, végig ment az El Caminón. Igyekszünk kihasználni minden közös időtöltésre kínálkozó alkalmat, és egyébként télen járunk nyaralni.

Zemplényi Eszter énekművésszel 2024. május 5-én 19:30 órakor a Művészetek Palotájában találkozhat a közönség, amikor Händel: Izrael Egyiptomban című oratóriumában szólót énekel. További előadók: Balogh Eszter – alt, Najbauer Lóránt – bariton, Kósa Lőrinc – basszus, Országos Egyesített Kórus, Budafoki Dohnányi Zenekar. Vezényel: Hollerung Gábor

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL

Az élmények harmóniája

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL
2024 **AUG. 9-19.**

www.zemplenifestival.hu

Boldog ünneplést!

Avagy művészeti ajándécsokor-mustra születésnapokra, ember-élet-fordulókra

Szöveg: Viant Katalin

„Sok hasonló boldog születésnapot kívánok, tisztelettel... Engedd meg, hogy születésnapod alkalmából üdvözljelek!” – olvassuk a Százholdas Pagony tüneményes lakóinak, Micimackó-nak és Malackának Karinthy Frigyestől kapott felejthetetlen szavait, amikor végre felköszöntik és megajándékozzák kipukkadtt léggömbbel, praktikus csuporral, festékesdobozzal barátjukat, Fülest. Fülest, aki az „év legszebb napján” (is) szomorúan lógatja füleit, mert barátai e naagy napról elfeledkeztek... Mi már nem felejtjük el, kinek mikor van születésnapja, névnapja, eljegyzése, házasságkötése, mikor született gyermeke, vagy mikor érte gyász – köszönhetően a tridenti zsinat által 1563-ban bevezetett (de a napi gyakorlatban lassan, de azért terjedő)

anyakönyveknek, manapság pedig a közösségi oldalaknak. Anno a Sok számos esztendőket c. széki népdallal, 1996 óta jószerint csak a Boldog születésnapot c. Bródy János-dalocskával kívánunk egymásnak boldog születésnapot, melyet Halász Judit tett népszerűvé, és mely épp a Micimackó c. lemezén szerepelt először. Kívánjunk hát boldog születésnapot azoknak, akik 2024-ben kerek évfordulót ünnepelnek – köztük Hollerung Gábornak – és a „vidám kis dal” mellé nyújtunk át minden ünnepeltnek, ajándékként, egy színes csokrot arról, hogy az emberélet többi neves fordulójára, névnapra, eljegyzésre stb. a művészetekben ki, hogyan, milyen művekkel emlékezett, mit ajándékozott az ünnepeltnek, netán önmagának...

***Születés.** A Biblia nemcsak a világ legtöbb nyelvére lefordított, legnagyobb példányszámúban megjelent műve, de témái is a leggyakrabban ábrázoltak a művészetben. M. S. mester (a késő középkori magyarországi festészet legkiválóbb, azonosítatlan mesterének) Jézus születése c.

elragadó festménye Hontszent-antal (ma: Antol, Szlovákia) római katolikus templomának kincse azért (is) különös, mert „A művészettörténészek Jézus születése néven emlegetik, noha a festmény nem öntudatlan csecsemőt ábrázol, hanem áldásokkal érkező Megváltót.”

***Születésnap ajándék gyermeknek.** Anno nem volt szokás a gyermekeket megajándékozni: Jézus volt tán az első gyermek, aki ajándékot kapott, mégpedig a napkeleti bölcsektől, Gáspártól, Menyhértől, Boldizsártól. „Meglátták a kisgyermeket anyjával, Máriával, és a földre borulva hódoltak neki. Majd felnyitották kincsesházát és adományokat ajánlottak föl neki, aranyat, tömjént és mirhát.”

(Mt 2,1-2.9-11). Benczúr Gyula (1844. jan. 28. – 1920. júl. 16.) Napkeleti bölcsek c. festménye Budapesten, a Fasori evangélikus templomban tekinthető meg.

***Születésnap köszöntés.** A Kallós Zoltán adatgyűjtései c. adatbázisban közölt, széki (erdélyi) népdalt kis változtatással – „Sok számos esztendőket vígan eltölthessünk...” – karácsonykor is énekeltek, nemcsak születésnapokon. Szép a dallama, megszívlelendő a szövege.

***A születés, az anyaság ünneplése.** A gyermek születését, az anyát úgy ünnepelte a család, a rokonság, hogy az ún. gyermekágy napjaiban komatálat, azaz ennyalót vittek a szoptató anyának és gyermekének. A szoptatás már az ókori Egyiptomban is magragadta a művészek képzeletét, később pedig a Szűzanya és a kis Jézus megjelenítésének egyik leggyakoribb formája lett, és a szeretet jelképévé vált. Később főúri hölgyeket is ábrázoltak, mint pl. Liezen-Mayer Sándor (1839. jan. 24. – 1898. febr. 19.) 1867-es festményén magát „Mária Terézia királyasszonyt”, amint „megszoptatja egy szegény beteg nő gyermekét”. A téma egy XX. századi példáját, a Szoptató c., 1948-ban készült kerámiát Kovács Margit (1902. nov. 30. – 1977. jún. 4.) keramikusművésznek köszönhetjük, melyben ismét a Bibliához tér vissza: kék szegélyű köpenyben a Madonnát, ölében a kis Jézust látjuk.

Kovács Margit: Szoptató

***Születésnapra ajándék-zongoraverseny.** Bartók Béla (1881. márc. 25. – 1945. szept. 26.) feleségének, Pásztory Dittának (1903. okt. 31. – 1982. nov. 21.) 1945-ben komponálta 3. zongoraversenyét, „amikor már érezte: közel a halál. Születésnap ajándéknak

szánta, ami majd rá emlékezteti Dittát... A művet azonban már nem tudta befejezni – tanítványa, Serly Tibor tette meg helyette.” A premierre 1946. febr. 8-án került sor, Sándor György és a Philadelphia Orchestra közreműködésével, akiket Ormándy Jenő vezényelt.”

Koffán Károly: Bartók Béla és Pásztory Ditta

***Születésnapra oratórium.** 1800. márc. 8-án hangzott föl Budán először Joseph Haydn (1732. márc. 31. – 1809. máj. 31.) A Teremtés c. oratóriuma, a budavári palota Mária Terézia-szárnyában, az egykori trónteremben (most a XV. – XVI. sz-i szárnyasoltárok láthatók itt), József nádor másnapján születésnapja (1776. márc. 9.) alkalmából. „A zártkörű meglepetéskonzertet, amelyen Haydn vezényelt, a nádor ifjú hitvese, Alexandra Pavlova Romanova hercegnő készítette elő. A fiatal házaspár 1800 februárjában vonult be Budára, és foglalta el lakhelyét a budavári palotában, ahol ünneppsorozattal fogadták őket. A 68 éves Haydn február közepén indult Budára, hogy a pesti német és magyar hivatásos énekesekből, muzikusokból és a hozzájuk csatlakozó műkedvelőkből álló zenei együttes végső próbáit irányítsa. A Hírmondó korabeli száma így tudósított az eseményről: »Az éneklésnek 's muzsikának tsupa kedvellés-

ből való gyakorló is, számosan voltak a' rendes muzsikuskon kívül, eszközök, Haydn Úr igyekezetének, a' telyes meg-elégedésig való végre-hajtásában.”

Az ifjú József főherceg fényképe a Vasárnapi Ujság 1896/28-as számában

***Születésnapra scherzo.** Amikor a BDZ 30 éves születésnapját ünnepelte, a koncerten felcsendült egy virtuális szimfónia, melynek 3. tételeként Guido Mancusinak, zenekarunk első vendégkarmesterének, zeneszerzőnek Születésnap scherzo c. tréfás darabját hallhattuk, mint a szerző ajándékát. E vidám zenekari művel a 2024-es újrakiadás koncerten közönségünk ismét találkozhatott.

Guido Mancusi

M. S. mester: Jézus születése

***Királyok születésnapjára dal és óda.** „1659. szeptember 10-én született Henry Purcell, az egyik legjelentősebb barokk zeneszerző. Állítólag már kilencévesen komponált, de első datált műve, a XIV. Lajos, a napkirály (1638. szept. 5. – 1715. szept. 1.) születésnapjára 1670-ben írt óda – a szerző 11 éves. Tagja a Chapel Royal gyermekkórusának, 14 éves korától királyi hangszerkészítő és -javító, 1677-től a »királyi hegedűsök házi zeneszerzője«, két évvel később a Westminster-apátság organistája, 1682-től királyi organista, 1683-tól udvari zeneszerző. 1685-87-es időszakát fémjelzi még a II. Jakab (1633. okt. 14. – 1701. szept. 16.) születésnapjára írt három óda.”

Az ifjú XIV. Lajos (1661)

***Hercegi születésnapra mise.** „Joseph Haydn... legelső és legutolsó befejezett műve misekompozíció. 14 miséje közül az első közé tartozik a Szent Miklós-mise, amelyet 1772-ben komponált Eszterháznál. Ezt a művet gyakran »pasztorál«-ként is emlegetik, tekintettel G-dúr hangnemére és a Kyrie ringatózó, 6/4-es ritmusára – amely dallam a mű zárószakaszában, a Dona nobis pacem-ben (Adj nekünk békét!) visszatér. A Szent

Miklós-misét először 1772 adventjén, dec. 6-án mutatták be. A Miklós-napi előadáson minden bizonnyal a herceg (1714. dec. 18. – 1790. szept. 28.) névnapjáról is megemlékeztek.”

Eszterházy Miklós herceg

***Felesége születésnapjára szerenád.** „A Siegfried-idillt... Richard Wagner születésnapjára ajándékként komponálta második feleségének, Cosimának, 1869-ben született egyetlen fiuk, Siegfried születése után. Először 1870. dec. 25-én, karácsony reggelén szólalt meg – Cosima születésnapja dec. 24-én volt, de mindig 25-én ünnepelte – Tribtschen-beli (ma Luzern része) otthonuk lépcsőjén, Cosima ablaka alatt, aki a meglepetésnek szánt, tulajdonképpen szerenádra ébredt. Az eredeti partitúrán ez állt (magyarra fordítva): »Tribtscheni idill Fidi madárdalával és narancsszín napfelkeltével, szimfonikus születésnapj üdvözlöt Cosimának Richardtól.« Siegfried Wagner beceneve a családban »Fidi« volt, úgy vélik a madáracsicsérgés és a napfelkelte is a házaspár közös élményeihez kapcsolódhat.”

***Festőművésznek születésnapjára ezüstkoszorú.** Munkácsy Mihály (1844. febr. 20. – 1900. máj. 1.) egyik legemlékezetesebb születésnapjára köszöntése

1882. febr. 20-án volt, amikor „a 38. évébe lépő Munkácsy a Képzőművészeti Társulat elnöke, Ipoly Arnold, valamint Trefort Ágost vallás- és közoktatásügyi miniszter üdvözölte és köszöntötte. Az eseményt Aggházy Gyula grafikája örökítette meg, amelyet a Vasárnapi Ujság is közölt. Ezen a találkozón adták át a festőnek az ezüstkoszorút, amelyet művészetének elismeréséül készítettek...” Munkácsy, aki febr. 18-án érkezett meg feleségével, hatalmas tömeg fogadta, fáklyás felvonulást, álarcosbált rendeztek tiszteletére, a Krisztus Pilátus előtt c. alkotását, mely febr. 17-én, hatalmas ládába csomagolva érkezett a fővárosba, a Múcsarnokban állították ki.

Aggházy Gyula grafikája Munkácsy köszöntéséről

***Erkel Ferenc születésnapjára ajándéka a hálás utókortól.** „1810. nov. 7-én született egy gyulai tanító fiaként Erkel Ferenc, a reformkorba berobbant előadó, alkotó és kultúraszervező, a nemzeti romantikus opera megteremtője. A Himnusz-szerző hazafi születésnapja 2013 óta A magyar opera napja is: ezen az estén nyitották újra az Opera legendás másik játszóhelyét, a főváros II. János Pál pápa terén álló Erkel Színházat. A magyar opera kezdetét Chudy József Pikkó herceg és Jutka Perzsi c. daljátékának 1793. máj. 6., budai ősbemutatójától szokás számíta-

ni. Az első, mai értelemben vett magyar opera Ruzitska József (kb. 1775–1883) Béla futása c. műve volt, melyet 1822-ben mutatnak be. Az első magyar vígopera (A csel, 1839) komponistája Bartay András (1799–1854) volt.”

Barabás Miklós: Erkel Ferenc (litográfia, 1845)

***Karinthy Frigyes születésnapjára ajándéka a hálás utókortól.** Az író születésnapja (1887. június 25.) 1975 óta A magyar humor napja. Önéletrajz c. 1914-es írásában születéséről ezt olvashatjuk: „Ezernyolc-száznyolcvanhétben születtem, június huszonnegyedikén; – szerintem törvénytelenül, mert előzőleg nem értesítettek róla, nem hallgattak ki s nem vették beleegyezésem. Hat éves koromban hosszú, huszonkét énekes époszt csináltam, de nem írtam le, csak magamban folytattam, iskolábamenet, vagy ha magamra maradtam. Húsz éves koromban e fejlődési folyamat harminc bőrét levedlettem, s megírtam az Így irtok ti-t; ez egy karikatúra-sorozat volt, amibe végleg meg akartam tisztulni minden hatástól, amivel élet és művészet szuggerál bennünket. A rossz álom c. munkámban írtam meg: eddig jobbat nem írtam (most huszonhat éves vagyok). Nem voltam boldog, mert mindig pénzt kellett ke-

resni, hogy megéljek: de hiszek magamban s hiszek ebben a hitemben.”

***Születésnapjára saját magának.** Nem József Attila (1905. ápr. 11. – 1937. dec. 3.) az egyetlen költő, aki saját magának írt születésnapjára verset, a Születésnapomra címűt, mely „ajándék”, s mellyel meglepi magát „egy kávéházi szegleten...” „Harminckét éves lettem én – meglepetés e költemény/csecse-becse.” Azért őt idéztem, mert a hálás utókor a 32 (!) évesen elhunyt költő születésnapján, április 11-én ünnepli A magyar költészet napját 1964 óta, azaz 60 éve. S hogy kik még? Említsük Petőfi Sándort, aki a Szülőföldem c. versében azt írja: „vállamon huszonöt év van már...” Kosztolányi Dezsőt, aki A bús férfi panasza c. versében ezt olvashatjuk: „Most harminckét éves vagyok./Nyár van./Lehet, hogy tán ez,/amire vártam.” Kovács András Ferenc érdekes, Bírálóimhoz. Születésnapomra. Plágium! c., József Attilát idéző sorait: „Harminckét éves lettem én:/nem bódít versen vett remény,/ se bú,/se báj.” Szócs Géza Születésnapomra c. verse első sorát: „Ma 32 lettem én is.” Napjaink fiatal költői közül Tóth Krisztát, aki a Porhó c. versét így kezdi: „Harminckét hogy telhetett?/Hogy múltak el napok, hetek?” S zárjuk a hiányos felsorolást Varró Dániel Harminckétéves múltam – önfelköszöntő költemény c. versének ironikus címével...

***Műkorcsolya-világbajnoknőnek zenei ajándékot.** Kronberger Lili (1890. nov. 12. – 1974. máj. 21.) is, férje

Szent-Györgyi Imre (1827. febr. 11. – 1901. márc. 17.) jogász is, Kodály Zoltán (1882. dec. 16. – 1967. márc. 6.) is szeretett korcsolyázni a budapesti Műjégpályán. Lili az első, négyszeres világbajnoknőnk, akinek kúrjai alatt ugyan szólt már zene, de Kodály azt tanácsolta neki, hogy „komponált zenére” táncoljon. Így is történt: „Az 1911-es bécsi műkorcsolya-világbajnokságon elsőként és egyedülként mutatatta be gyakorlatát komponált zenére”, s e nap a mai műkorcsolyázás születésnapja lett... „Lili néni aztán később megpróbálta valahol meghálálni Kodály igyekezetét, összeszedte a gyerekeket a jégen, és a Galántai táncokat be akarta nekünk tanítani” – meséli gyermekkori élményét Jurek Eszter műkorcsolyabajnokunk. A terv ekkor nem valósult meg, csak évekkel később a műkorcsolyázó Nagy testvérpárnak köszönhetően.

Kronberger Lili a Műjégen

***Születésnapra is, névnapra is opera.** Nicola Porpora (1686. jan. 17. – 1768. máj. 3.) olasz zeneszerző és kora neves énektanára. „1715-ben nevezték ki a Conservatorio di San Onofrio mestérévé, de magántanítványokat is fogadott. 1719-ben, Scarlatti Rómába való visszatérésekor, Porporának lehetősége nyílt arra, hogy jobban a komponálásra koncentrálja művészi ere-

jét. 1719. nov. 19-én, a nápolyi Teatro San Bartolomeoban mutatták be Faramondo c. operáját Erzsébet császárné névnapjára. 1720. aug. 28-án, a nápolyi Palazzo del Principe de Torellában a császárné születésnapjára komponált Angelica c., 1721-ben pedig a Palazzo Realéban a Gli orti esperidi c. két szerenád.

***Névnapra? Képeslap!** Régebben szokás volt a gyermeknek azt a nevet adni, melyet születése napján vagy pár nappal később, keresztelések a naptár épp mutatott – névnapra pedig szokás volt/lett képeslapot küldeni, de csak az 1800-as évek végétől. A magyar képeslap-történet ugyanis 1896-ban, a millenniumi sorozattal indult, de hamarosan a születésnap, névnap, karácsonyi, húsvéti, pünkösdi és üdülési témájú üdvözlőlapok lettek a legnépszerűbbek, melyeken a családtagok, barátok eljuttatták üdvözlőiket egymásnak.

Névnap üdvözlő 1936-ból

***Eljegyzésről festmény.** Anno a mátkaság idősza, ma az eljegyzés szokása általánosan elterjedt: megelőzi a házasságkötést, és családi ünnepség keretében zajlik. Jézus jegyesének lenni azonban, a kö-

zékori legendák szerint, csak Alexandriai Szent Katalinnak (i. sz. 287. – i. sz. 305.) és a Rómában élt, nemesi származású szűznek, Ágnesnek (i. sz. 291.– i. sz. 304. jan. 21.) jutott osztályrészül. Ágnes eljegyzését egy németalföldi mester képén látjuk: „Ágnes neve a latin agnus (bárány) szóból ered, így ez lett attribútuma is. Ez a kecses állat itt áhítattal néz fel a gazdájára. A reneszánsz korszak divatos viseletében ábrázolt fiatal leány ujjára a gyermek Jézus húzza fel az aranygyűrűt. A jelenet ünnepélyességét a felettük repkedő zenélő angyal-puttók jelzik. Az esztergomi kép először 2001-ben került a nemzetközi nyilvánosság elé.”

Észak-németalföldi mester: Szent Ágnes eljegyzése (1510–1530)

***Nászajándékba dalciklus.** „Robert Schumann (1810. jún. 8. – 1856. júl. 29.) tinédzser éveiben járt, amikor egy koncerten felfigyelt az akkor 8 éves, zongorán játszó Wieck Clarára (1819. szept. 13.– 1896. máj. 20.). Amikor a lány 18 éves lett, megkérte a kezét... végül 1840-ben összeházasodhattak. Nászajándékként a Mirtuszok c. dalciklust kapta a friss ara... Clara férje műveinek

interpretációjával nagy sikereket aratott...”

***Menyasszonybúcsúztatóra népdalok.** Az esküvő napján, anno, a lánypajtások, a „komák” és a család dallal/szokásjátékkal búcsúztatta el a menyasszonyt, még a szülői házban. „Jaj, pártám, jaj, pártám, Gyöngyösi koszorúm, Gyöngyösi koszorú, Gyöngyvel rakott pártám!” E szavakkal kezdte a búcsúztatót a nőgrádi menyasszony lánypajtásaitól, majd a dal végén az anya szól, biztatón, lányához: „Ne félj, lányom, Náni lányom, /Véled leszen a nagy Isten,/ Véled leszen a nagy Isten, /Isten után Okosi István.”

Romhányi (nőgrádi) menyasszony

***Házasságkötésre is, ezüstlakodalomra is dal.** A bergeni Edvard Grieg (1843. jún. 15. – 1907. szept. 4.) és a szintén bergeni Nina Hagerup első látásra egymásba szerettek, 1864 júliusában pedig eljegyezték egymást. Ebből az alkalomból született Grieg lírai dala, melyet H. Ch. Andersen Jeg elsker dig (Szeretlek) c. versére írt. 25. házassági évfordulójukra, ezüstlakodalmaikra is „egy boldog futamokkal teli szerzeménnyel lepte meg feleségét, Ninát...”

***Gyermek(ek) halálára oratórium.** Antonin Dvořákot (1841. szept. – 1904. máj. 1.) meg-

próbálta az élet. „1875 szeptemberében egy szerencsétlen házi balesetben elvesztette egyik kislányát. Nem sokkal ezután fogott hozzá, hogy zenévé költse a hagyományosan Jacopone da Todinak tulajdonított Stabat Matert, a gyermeke keresztfájánál álló anya siralmát. A végleges partitúra még el sem készült, amikor Dvořák másik két gyermekét is el kellett temesse. A mű bemutatójakor nagy sikert aratott, majd 1960-tól elfelejtődött – ma Dvořák legjobb egyházzenei munkájának tartják.”

***Hercegné halálára gyászdal.** „Elton John és a brit pop-történelem egyik legszebb számának szövege 1973 októberében került fel először lemezre, a híres dalt Bernie Taupin

brit dalszerző írta eredetileg Marilyn Monroe-nak dedikálva. Ám később, Diána walesi hercegné tragikus halálakor, illetve temetésén nyerte el igazi jelentőségét, amikor Elton előadta.”

Diana hercegnő

***Királynő halálára gyászmise.** Purcell (1659. szept. 10. – 1695. nov. 21.) az angolok legnagyobb barokk zeneszerzője komponált egy ünnepi misét a mindösszesen 32 évet élt II. Mária angol királynő halálára (1694), akinek temetése 1695 márciusában volt. Ő volt az első királynő, akinek a halálára külön erre az alkalomra komponált gyászzené szólt meg, melynek megírására, természetesen, Purcellt kérték fel. Az ünnepi mise Purcell temetésén is felhangzott. A misét később Wendy Carlos amerikai zeneszerző, az elektronikus zene feltalálója hangszerelte át az amerikai Stanley Kubrick által rendezett Mechanikus narancs (1971) című kultfilm zenei betéteként.

Dohnányi-sarok

Dohnányi Ernő Jenő Frigyes (1877. júl. 27. – 1960. febr. 9.) életéből két alkalmat emelek ki, amikor nem valakinek, hanem „valaminek” adott születésnap ajándékot – természetesen zeneművet. 1923-ban Budapestnek, amikor Buda, Pest és Óbuda egyesítésének félszázados jubileumára az Ünnepi nyitányt – 1930-ban pedig Szegednek, amikor a dóm, a Fogadalmi templom felavatására Szegedi miséjét megkomponálta. Sok évvel később születésnapján felkérték egy rádiós interjúra születésnapja alkalmából, melyről így ír: „Tavaly, 1959. július 27-én, születésnapomon, Roy Flynn, a Florida State University rádióigazgatója interjút folytatott le velem. Mindenféléről beszélgettünk s valahogyan ráterelődött a szó az elmúlás gondolatára. És akkor megmondtam, hogy az én koromban már minden esztendő Isten ajándéka.” Utolsó hangversenyét 1959 októberében adta. Florida államban július 27-ét, a zeneszerző születésnapját, Dohnányi-napnak nyilvánították.”

Budapest, Nyugati pályaudvar, 1923

A szegedi Fogadalmi templom

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2024. március – június

2024. március 10.
11:00 Zeneakadémia
Megérthető zene

ISTEN GYÖNYÖRŰ JÁTÉKA
Haydn: A Teremtés

Sáfár Orsolya – szoprán
Szerekován János – tenor
Kósa Lőrinc – basszus
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

2024. március 17.
19:30 Müpa
ZenePlusz

Bernstein: West Side Story – szimfonikus táncok
Webber: Requiem

Sáfár Orsolya – szoprán
László Boldizsár – tenor
Csapó Zsombor – fiúszoprán
Kovács-Gombos Domonkos – fiúszoprán
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
vezényel: Guido Mancusi

2024. március 22.
19:00 Klauzál Ház
Budafoki hangversenyesték

Debussy: Petite suite
Thomas Kornél: Szaxofonverseny
Schumann: I. (Tavaszi) szimfónia

Szepesi Bence – szaxofon
Vezényel: Thomas Kornél

2024. április 7.
11:00 Zeneakadémia
Megérthető zene

ISTEN MÉGSEM HALOTT!
Richard Strauss: Imígyen szóla Zarathustra

Budafoki Dohnányi Zenekar
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

2024. április 13.
19:30 Magyar Zene Háza
100 éves a Kék rapszódia

A BDZ KAMARAMŰHELY
GERSHWIN-ESTJE
Gershwin: Rhapsody in Blue
Gershwin: Egy amerikai Párizsban
Gershwin: Porgy és Bess – zenekari szvit
Gershwin: Promenade

Az együttes művészeti vezetője és fő hangszerelője: **Szűts Apor**

2024. április 26.
19:00 Klauzál Ház
Budafoki hangversenyesték

Borodin: Igor herceg – nyitány
Gyöngyösi: Piccoloverseny
Smetana: Moldva
Dohnányi: Pierrette fátylai – szvit

Kanyó Dávid – piccolo
Vezényel: Török Levente

A SZERELEM ARCAI

2024. május 3.
19:30 Zeneakadémia
Dohnányi bérlet

Fekete Gyula: Cupido-symphony
Nino Rota: Rómeó és Júlia – részletek
Csajkovszkij: Rómeó és Júlia nyitány-fantázia
Prokofjev: Rómeó és Júlia – részletek

Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Guido Mancusi

2024. május 5.
19:30 Müpa
Énekel az ország

Händel: Izrael Egyiptomban

Zemlényi Eszter – szoprán
Balogh Eszter – alt
Najbauer Lóránt – basszus
Kósa Lőrinc – basszus
Országos Egyesített Kórus
Vezényel: Hollerung Gábor

A Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyei 2024. március – június

2024. május 10. péntek
19:00 Erkel Színház

LA VOCE VITA – NAGY DALOK, NAGY DUETTEK

Szekeres Adrién – ének
László Boldizsár – ének
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

2024. május 15.
19:30 Müpa
Jótekonysági hangverseny

Orff: Carmina Burana

Sáfár Orsolya – szoprán
Szerekován János – tenor
Geiger Lajos – bariton
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

2024. május 16.
19:00 Klauzál Ház
Budafoki Művészeti Fesztivál

A FÚZIÓ – VILÁGPREMIER: A BDZ és a 100 tagú cigányzenekar koncertje

Vezényel: Hollerung Gábor

2024. június 9.
19:00 MVM Dome

Gamer Symphony 2024

Budafoki Dohnányi Zenekar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
ARListic Dance Company
koreográfus: Albert Réka Lilla)
Vezényel: Guido Mancusi

Fotó: Vancsó Zoltán

2024. március 10. vasárnap
11:00 Zeneakadémia
Megérthető zene

ISTEN GYÖNYÖRŰ JÁTÉKA
Haydn: A Teremtés

Sáfár Orsolya – szoprán
Szerekován János – tenor
Kósa Lőrinc – basszus
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

Haydn A teremtés című darabja életművének egyik legjelentősebb alkotása, és szinte valamennyi késő klasszikus- és romantikus oratórium mintája. Egyfelől megőrzi a Bach passiók képszerűségét, a jubiláló, monumentális Händel kórusok tradícióját, ugyanakkor a korábbi korszakok minden műfajára jellemző magasztosság helyére hétköznapiaság, naivitás, emberi játékosság lép. A mű kulcstételeivel kalauzoljuk a közönséget e tüneményes játékban.

2024. március 17. vasárnap
19:30 Müpa
ZenePlusz

Bernstein: West Side Story – szimfonikus táncok
Webber: Requiem

Sáfár Orsolya – szoprán
László Boldizsár – tenor
Csapó Zsombor – fiúszoprán
Kovács-Gombos Domonkos – fiúszoprán
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
Vezényel: Guido Mancusi

A Budafoki Dohnányi Zenekar soron következő koncertje a 20. század második felének két kiemelkedő alkotását kínálja a közönségnek – a Budapesti Akadémiai Kórustársaság közreműködésével, a karmesteri pulpituson pedig a BDZ első vendégkarmesterével, Guido Mancusival.

A West Side Storyt nem kell bemutatni senkinek. A kultikus musical az 1950-es években, New

Yorkban játszódik az Upper West Side-on. A történet Shakespeare Rómeó és Júlia című drámája nyomán született: a középpontban két viszálykodó család áll, itt azonban két különböző etnikai háttérű utcai tinédzserbanda között feszül az ellentét. A koncert keretei nem adnak lehetőséget arra, hogy Leonard Bernstein musicalje teljes egészében elhangozzék, de a Szimfonikus táncok a West Side Storyból című virtuóz zenekari szvit teljes képet ad az eredeti mű valamennyi zenei rétegéről. Felcsendül majd a cool jazztől a latin-amerikai társastáncokon át a szinte Stravinskyra emlékeztető klasszikus zenéig számos ismerős hangvétel a West Side Story közkedvelt részleteinek köszönhetően.

A hangverseny második felében az elsősorban musicalszerzőként ismert Andrew Lloyd Webber Requiem című műve szólal meg, amelyet édesapja emlékére komponált. A zeneszerző, aki nem a 20. század modernista vonulatát kívánta folytatni, hanem az angol egyházzenei hagyományból, továbbá Fauré Requiemjéből és Orff Carmina Buranájából merített ihletet, ezzel a művével is bebizonyította sokoldalú tehetségét. A Requiem természetes dallamvilága, színpompás hangszerelése és élénk ritmikája nem igényel részletes kommentárt. Külön ki kell azonban emelni a Pie Jesu tételt, a női és a fiúszoprán duettjét, amelybe a kórus is bekapcsolódik, és amely a kompozícióból kiragadva, önmagában is sikerszámmá vált.

2024. március 22. péntek
19:00 Klauzál Ház
Budafoki hangversenyesték

Debussy: Petite suite
Thomas Kornél: Szaxofonverseny
Schumann: I. (Tavaszi) szimfónia

Szepesi Bence – szaxofon
Vezényel: Thomas Kornél

Ez alkalommal egy igazi tavaszköszöntő műsorról készül a Budafoki Dohnányi Zenekar.

Elsőként Debussy Petite suite című műve hangzik el, melyet a szerző 1886-1889 között komponált. A művet eredetileg négykezes zongoramű-

nek készítette, ám többször átírták, így zenekari változat is született belőle 1907-ben. A Petite Suite Debussy fiatalkori művei közé tartozik, a szerző impresszionista korszaka előtt keletkezett, ezért még érződik rajta a korabeli szerzők hatása, a francia romantika iskolájának jellegzetességei, egyszerű felépítése, érzéki harmóniákkal. A négytételű mű első két tétele, a Csónakon és a Felvonulás Verlaine verseihez kapcsolódik, a második két tétel, a Menüett és a Balett táncos karakterével sodorja magával a hallgatót.

Köztudott, hogy a BDZ szívesen játssza, és igyekszik is népszerűsíteni a kortárs magyar zeneszerzők műveit. A mai estén a hangverseny karmesterének, Thomas Kornélnak a Szaxofonversenye hangzik el. A művet a szerző 2022-ben komponálta, azzal a céllal, hogy kicsit bővítse a klasszikus szaxofon repertoárt. Mivel nagyon érdekli a különböző műfajok keverése, úgy vélte, a szaxofon egy tökéletes hangszer erre a lehetőségre. A mű hallgatása során felfedezhetünk majd benne amerikai minimalizmust, Bartók-inspirálta harmóniákat, filmzene jellegű részeket, grunge-rock és funk-jazz hatásokat.

Schumann I. Tavasz szimfóniája egy igazi tavaszváró mű, mely a szerző életének talán legboldogabb időszakában született. A tavasz fiatalos lendülete a mű keletkezéséről is elmondható, hiszen négy nap alatt vázolta fel az egész szimfóniát, és egy hónap múlva már készen is volt a partitúra. A címet maga Schumann adta a művének, melyet Adolf Böttger egyik költeményének utolsó sora ihletett: „Fordíts, fordíts az utadon, a völgyben már virágzik a Tavasz!” A szimfónia mindegyik tétele is kapott egy saját címet: Tavasz kezdete, Este, Örömteli játék, Itt a tavasz. A négy tétel végig vezet minket a borongós kezdetektől, amikor a tél és a tavasz még a harcát vívja, a tavasz kiteljesedéséig, a maga önfeledt örömeivel, optimizmusával. Nem véletlen, hogy Schumann egyik leginkább kedvelt és leggyakrabban játszott műve ez. Az ősbemutatója a mű megírása után közvetlenül, 1841. március 31-én volt Lipszében, ahol Mendelssohn vezényelte a darabot.

2024. április 7. vasárnap
11:00 Zeneakadémia
Megérthető zene

ISTEN MÉGSEM HALOTT!
Richard Strauss:
Imígyen szóla Zarathustra

Előad és vezényel: Hollerung Gábor

Richard Strauss szimfonikus költeménye és a forrását jelentő Nietzsche mű viszonya az egyik legtalányosabb, legellentmondásosabb és legtöbb teóriát szülő kapcsolat a zenetörténetben. A hangverseny igyekszik a két mű valós viszonyát tisztázni, és egyúttal a századforduló egyik legjelentősebb alkotását értelmezni és megszerettetni.

2024. április 13. szombat
19:30 Magyar Zene Háza
100 éves a Kék rapszódia

A BDZ KAMARAMŰHELY
GERSHWIN-ESTJE
Gershwin: Rhapsody in Blue
Gershwin: Egy amerikai Párizsban
Gershwin: Porgy és Bess – zenekari szvit
Gershwin: Promenade

Az együttes művészeti vezetője és fő hangszerelője Szüts Apor

George Gershwin (1898-1937) a klasszikus zenetörténet egy rendkívül különleges szigete. Számtalan zenei előképe van, és mégis nagyon kevesek tudtak hozzá igazán felnőni. 2024-ben éppen száz esztendeje annak, hogy megkomponálta leghíresebb művét, a (sokszor tévesen kéknek titulált) Rhapsody in Blue című rövid zongoraversenyt, amely nem csak az alig huszonhat éves komponista életét, de az egész akkor ismert zenei világot is fenekestől felforgatta.

De miben is rejlik Gershwin zenéjének ereje? Mi az, ami igazán amerikaivá teszi? Hogyan hatott ez a mű a szerző későbbi életére, és milyen utóhatásai voltak a zenetörténetben? Valóban „csak” szimfonikus jazzről beszélünk, vagy egy ennél lényegesen komplexebb

tartalomról? Ezekre, és még sok más hasonló kérdésre ad választ a Budafoki Dohnányi Zenekar kamaraegyüttese, a BDZ Kamaraműhely koncertje, ahol a Gershwin-életmű legfontosabb darabjain keresztül ismerkedünk meg a szerző világával. A BDZ Kamaraműhely a Budafoki Dohnányi Zenekar művészeiből létrejött formáció, amely különleges felállításának köszönhetően minden zeneművet új, sajátos hangszerelésben képes bemutatni, így egyszerre testesíti meg a kamarazenélés hagyományának bensőségességét és a nagyzenekari hangzás grandiozitását.

2024. április 26. péntek

19:00 Klauzál Ház

Budafoki hangversenyesték

Borodin: Igor herceg – nyitány

Gyöngyösi: Piccoloverseny

Smetana: Moldva

Dohnányi: Pierrette fátylai – szvit

Kanyó Dávid – piccoló

Vezényel: Török Levente

Borodin Igor herceg című operájának nyitányával indul a Budafoki hangversenyesték 2023-24-es évadjának utolsó koncertje. Borodin orosz zeneszerző volt, ám mellette komoly tudományos pályát is befutott kémikusként. Zenéjébe behozta a közép-ázsiai népek zenei gazdagságát, amivel olykor merész zenei nyelvezetet keresett a klasszikus hagyományok tisztelete és szeretete mellett. Az Igor herceg egy négyfelvonásos opera, szövegkönyve a 12. századi Ének Igor hadáról című orosz eposz alapján született, melyben II. Igor fejedelem hadjáratait beszélik el a betörő polovecek ellen. Az operát Borodin majdnem húsz évig írta, váratlan halála akadályozta meg az opera befejezésében. Barátai, Rimszkij-Korszakov és Glazunov szerkesztette meg és egészített ki az operát, melyet végül 1890-ben mutattak be Szentpéterváron. A mai estén az opera nyitányát adja elő a Budafoki Dohnányi Zenekar.

Gyöngyösi Levente Piccoloversenye 2022 tavaszán keletkezett Peter Verhoyen belga

piccoloművész, az Antwerpeni Szimfonikus Zenekar szóló-piccolósának felkérésére. A művet 3 másik piccoloversennyel együtt a művész lemezre vette és megjelentette.

A versenymű 4 tételből áll: egy rövid, improvizatív nyitótétel (Rubato) után, mely magyar népi hatásokat (tilinkó) mutat, következik a 2. tétel (Allegro moderato), a mű súlypontja, egy nagyszabású szonátaforma. Ennek zenei gyökerei a magyar népzene mellett Bartók Béláig és a jazzig vezetnek. A rövid 3. tételben (Andantino) a hárfa, szólóhegedű és fuvola által teremtett romantikus, álomszerű hangulatot időről időre megszakítja a piccolo egyre kétségbeesettebbé váló, beszédszerű gesztikulálása. Végül a kirobbanó energiájú, igen virtuóz zárótétellel (Presto) ér véget a kb. húsz perces mű.

Az est második részében Smetana sokak által ismert és nagyon kedvelt Moldvája hangzik el. A Moldva egy hat részből álló mű, a Hazám ciklus egyik darabja, melynek mindegyik része egy programatikus címmel ellátott szimfonikus költemény. Smetana 1872-1879 között komponálta a művet, melyben a cseh nemzet múltjának és a cseh tájak szépségének szeretete ihlette, és Prága városának ajánlotta. A Moldva a leggyakrabban hallható részlete a teljes kompozíciónak, mely a Moldva folyó útját festi le a forrástól a cseh fővárosig, miközben különböző, a folyó partján zajló eseményeknek lehetünk részesei: egy erdei vadászatnak, egy vidéki lakodalomnak, és a tündérek táncának a holdfényben.

A koncertet záró mű a zenekar névadójának, Dohnányi Ernőnek egy pantomimjátékhoz írott műve. A Pierette fátylai Arthur Schnitzler azonos című műve alapján készült, mely egy szerelmi háromszög drámai kimenetelű történetét meséli el a nászéjszakáról a szeretőhöz szökött menyasszonnyal, méregpohár felhajtásával, halott szerető kísértetével, és végül a történetek és veszteségek miatt megőrül menyasszonnyal. A mű bemutatója 1910-ben volt Drezdában, majd ugyanebben az évben Budapesten az Operában. A mai estén a Pierette fátylai szvit változatával búcsúzik az évad végén a Budafoki Dohnányi Zenekar, melynek élén Török Levente vezényel.

2024. május 3. péntek

19:30 Zeneakadémia

Dohnányi bérlet

A SZERELEM ARCAI

Fekete Gyula: Cupido-symphony

Nino Rota: Rómeó és Júlia – részletek

Csajkovszkij: Rómeó és Júlia nyitányfantázia

Prokofjev: Rómeó és Júlia – részletek

Budafoki Dohnányi Zenekar

Vezényel: Guido Mancusi

A mai estén négy kivételes művész alkotásai teremtik meg az érzelmes atmoszférát.

Fekete Gyula Cupido Symphony-ja a romantika, szenvedély és líra kifinomult harmóniájával indul, mély érzelmeket és gazdag hangzást ötvözve. A zeneszerző ezzel egy különleges zenei utazásra invitálja a hallgatót.

Ezután Nino Rota Rómeó és Júliájának varázslatos világába merülhetünk. Rota Franco Zeffirelli 1968-as azonos című filmjéhez írta a művet. Összhangban azzal a shakespeare-i gondolattal, hogy a zene a szerelem tápláléka, Rota olyan muzsikát komponált, amelynek középpontjában a szerelem áll. Zeffirelli általános elképzeléseinek megfelelően a zeneszerző is kiemelt figyelmet fordított a korhúségre, ami a hangszerelésben és a zenei stílusban nyilvánult meg. A híres szerelmi téma egyszerre idézi fel az ártatlanságot, az első szerelem érzésének hevesességét és gyötrelmeit.

A szünet után Csajkovszkij Rómeó és Júlia nyitányfantáziája hozza el a romantika csúcspontját, lenyűgözően ábrázolva a szenvedélyt és a tragédiát. Csajkovszkij virtuóz módon jeleníti meg a tragédia szenvedélyét és drámáját, a zene tele van érzelmi töltettel és drámai feszültséggel. A kompozícióban megjelennek a karakterek erős érzelmi állapotai, és Csajkovszkij zseniálisan ábrázolja a tragédia fontos pillanatait.

Az est záróakkordjaként Prokofjev Rómeó és Júlia című művéből csendülnek fel részletek. A zeneszerző éles kontrasztokkal és különleges hangzásvilággal festi meg Shakespeare tragédiájának történetét. A műben a diszharmonikus elemek és a karakterek érzelmi konfliktusai különösen hangsúlyosak, tükrözve a 20. század kezdetének zenei avantgárdját. Prokofjev komplex zenei struktúrákat alkalmaz, és a zenekari hangszínek kreatív felhasználásával teremt modern hangzást.

2024. május 5. vasárnap

19:30 Műpa

Énekel az ország

Händel: Izrael Egyiptomban

Zemlényi Eszter – szoprán

Balogh Eszter – alt

Najbauer Lóránt – basszus

Kósa Lőrinc – basszus

Országos Egyesített Kórus

Vezényel: Hollerung Gábor

Évről évre az ország minden tájáról, sőt határainkon túlról is több száz kórusénekes gyűlik össze, hogy több hónapos felkészülést és egy intenzív kórushétvégét követően a zeneirodalom legjelentősebb alkotásait szólaltassák meg Hollerung Gábor vezetésével. A kezdeményezést az éneklés iránti szenvedély vezérli, amely olyan fontos szerepet tölt be az amatőr kórusok életében, hogy még a pandémia alatt is meg tudott valósulni. Idén Händel Izrael Egyiptomban című nagyszabású oratóriuma kerül terítékre.

Georg Friedrich Händel 1738 őszén írta Izrael Egyiptomban című bibliai oratóriumát, melynek

szövegét a Messiás librettistája, Charles Jennens állította össze. A darabot saját munkatempójának megfelelően egy hónap alatt írta meg, s a következő évadban a Saul mellett ennek bemutatása volt a szezon kiemelkedő eseménye, párdarabjával ellentétben azonban a mű nem aratott osztatlan sikert a korabeli angol közönség körében, alighanem a kórustételek túlsúlya miatt. A 19. században viszont rendkívül kedvelté vált Händel alkotása, s mint a történészek feljegyezték, éppen a kórus jelentős szerepe miatt. Ebben a maga nemében egyedülálló műben valósítja meg Händel a kórusoratórium mintapéldáját: tizenkét kórustétel, mindössze négy áriával és három duettel. Nem véletlenül hívják „kórus-eposznak”. A kiválasztott nép Egyiptomból való kivonulását megzenésítő, nagyszabású kompozíció páratlan leleménnyel festi meg a zenében a tíz csapást, és lenyűgöző ívet jár be a Józsefet gyászoló első résztől a zsidók megszabadulásuk fölött érzett örömet és az Úrhoz szóló hálaénekét ábrázoló harmadik részig. Hangversenyünkön a mű második és harmadik része hangzik el.

2024. május 10. péntek
19:00 Erkel Színház

LA VOCE VITA - NAGY DALOK, NAGY DUETTEK

Szekeres Adrien – ének
László Boldizsár – ének
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

Szekeres Adrien és László Boldizsár 2024-ben egy vadonat új koncertanyaggal áll a nagyközönség elé *La Voce Vita* címmel, amelyhez zenekarunk

kínálja a szimfonikus keretet. Mindkét énekes egyaránt jártas a könnyű- és a komolyzenében, így műsoruk mindkét műfaj kedvelői számára felejthetetlen estét kínál. Az Erkel Színházban egy estén megszólalnak a múlt század legnagyobb duettjei Puccinitől Bocellin át Freddie Mercury-ig.

A dalok eredeti hangszerelésben, a két énekes előadásában, Hollerung Gábor Liszt Ferenc-díjas és Prima Primissima Közönségdíjas karmester zenei irányításával, Magyarországon egyedülálló hangzásban szólalnak meg.

A koncertre sztárvendége a legendás füttyművész, a jövőre 80 éves Hacki Tamás.

2024. május 15. szerda
19:30 Müpa
Jótekonysági hangverseny

Orff: Carmina Burana

Sáfár Orsolya – szoprán
Szerekován János – tenor
Geiger Lajos – bariton
Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Balassa Ildikó)
Budafoki Dohnányi Zenekar
Vezényel: Hollerung Gábor

A Budafoki Dohnányi Zenekar jótekonysági koncertet ad a közel 30 éve működő Tüdőgyógyászatért Alapítvány javára, amely az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet támogatására jött létre. Az intézet az ország elismert tüdőgyógyászati centruma, elvülhetetlen érdemei vannak a légzőszervi betegségek megelőzésében, gyógyításában, valamint az ehhez köthető kutatásokban és oktatásban is. Az Alapítvány hozzájárul az intézetben zajló kiemelkedő szakmai munka minőségének támogatásához, valamint a munkahelyi környezet és feltételek fejlesztéséhez.

Hangversenyünkön Carl Orff 1937-ben Frankfurtban bemutatott és máig töretlen népszerűségnek örvendő művét mutatjuk be. Izgalmas zenei barbarizmusával a *Carmina Burana* Stravinsky nyomdokán haladva kalauzolja a hallgatót a diákdalok forgandó szerencsét és múló szerelmet

hirdető világába. A dalok a 19. században a Benediktbeuren kolostorban fellelt középkori német kódexből származnak, élénk tárva azok carpediem szellemiségét, moralizálását, hol gyengéd, hol tréfás, hol lírai, időnként akár trágár vaskosságát, pajzánságát.

Orff a bőséges anyagból mottóként a szerencse forgandóságáról szóló költeményt választotta (O Fortuna). A kantátaszerű kompozíció ezután a tavasz ébredéséről és a tavaszi réten önfeledten játszó fiatalokról szóló versekkel folytatódik. A második rész alcíme: In taberna – a kocsmában. Megjelenik a képzeletbeli színpadon a részeg pap (a rövid tétel valóságos gregorián-paródia), majd mulatságos felsorolás kezdődik, kik, hogyan isznak (Weöres Sándor halhatatlan fordításában a záró sorok: „iszik száz és iszik ezer/ egész világ nyakal, vedel”). A harmadik rész a szerelemről szól, olykor pikáns, erotikus sorokkal. Végül visszatér a mottó, az O Fortuna.

2024. május 16. csütörtök
19:00 Klauzál Ház
Budafoki Művészeti Fesztivál

A FÚZIÓ - VILÁGPREMIER: A BDZ és a 100 tagú cigányzenekar koncertje

Vezényel: Hollerung Gábor

Izgalmas zenei utazásra invitáljuk nézőinket, melyet a klasszikus zene és a cigányzene fúziója tesz igazán egyedivé. Virtuozitás és lendület – ami a 100 tagú cigányzenekar és a Budafoki Dohnányi Zenekar védjegye is – amely a csúcsponton egyesül, és magával ragadja a hallgatót.

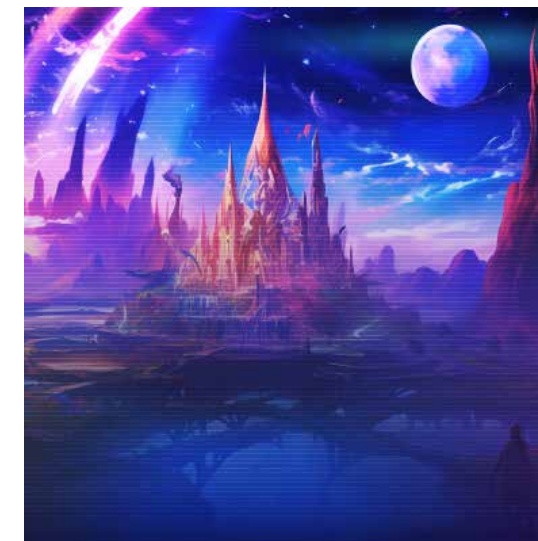
Danyi Lőrinc Róbert a 100 Tagú Cigányzenekar új vezetőjeként gondoskodik a nagymúltú zenekar és a magyar zenei hagyomány bemutatásáról. A zenekar világhírű művészi és hagyományörző gyakorlata révén bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe. A világon egyedülálló létszámával és színpadi hatásával garantáltan sikeres itthon és a nagyvilágban.

2024. június 9. vasárnap
19:00 MVM Dome

GAMER SYMPHONY

Budafoki Dohnányi Zenekar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
(karigazgató: Balassa Ildikó)
ARLstic Dance Company
(koreográfus: Albert Réka Lilla)
Vezényel: Guido Mancusi

Lenyűgöző látvány, lebilincselő történet, epikus zene: a modern videojáték igazi mestermű, ami sokszor egymástól távoli tudományágak képviselői precíz és összehangolt munkájának eredménye. A Gamer Symphony koncert show ebbe a varázslatos világba invitálja a videojátékok, valamint a látványos koncertélmény szerelmeseit ahol a legnépszerűbb, ikonikus zenék pazar, az eredeti videojátékok hangulatát idéző látványvilággal és táncprodukcióval egészülnek ki.

Ügyvezető, zeneigazgató

Hollerung Gábor

Karmester

Werner Gábor

Első vendégkarmester

Guido Mancusi

Rezidens zeneszerző

Gyöngyösi Levente

Zongorista, zeneszerző, korrepetitor

Szűts Apor

Első hegedű

Berán Gábor – koncertmester
Gazda Bence – koncertmester
Harsányi Elina – koncertmester
Baranyai Gábor
Nagy Szilvia
Nódasdi Szilvia
Pánczél Tamás
Remenyik Gabriella
Sass Magdolna
Sawada Aya
Szilágyiné Kirkósa Ágnes
Szilágyi Péter
Szilágyi-Gárdián Rita
Varga Nikolett
Véghelyi Márk

Második hegedű

Bánhegyi Tünde – szólamvezető
Kalla-Tóta Hajnalka – szólamvezető
Bajmóczi Tünde
Borbély-Puskás Marica, dr
Fábiáné Fellegi Anna
Füzesséry Attila
Gáblík Judit
Horváth Anita
H. Kovács Emese
Kaizler-Nagy Sára Alexandra
Lajhó Barbara
Mikolay Zsófia
Mohácsy Orsolya

Brácsa

Kusz Viktória – szólamvezető
Markó János – szólamvezető
Amirás Kinga
Bakay Viktória
Hundt Boglárka
Konrád Barnabás
Megyes Krisztina
Tuza Boglárka

Cselló

Helecz Dániel – szólamvezető
Kószás Ágnes – szólamvezető
Garami Eszter
Mohai-Slodkowska Kamila
Nagy Veronika
Simkó-Várnagy Mihály
Szabó Anna
Szontagh Márton
Török Beáta

Nagybőgő

Budai Krisztián – szólamvezető
Lázár Gyula – szólamvezető
Baranyi Roland
Bartányi Réka
Botár Bence
Dani Norbert
Gyetzvai Gábor
Vaskó Richárd

Fuvola

Bene Hajnalka – szólamvezető
Kanyó Dávid
Márfi Eszter
Réman Zsófia

Oboa

Kőházi Edit – szólamvezető
Czápos Benedek
Rajnai Marianna
Villányi Péter

Klarinét

Szepesi Bence – szólamvezető
Ablonczy Keve
Horváth Marcell
Sándor Balázs

Fagott

Bazsinka Ivett Éva – szólamvezető
Keszera Éva
Korda Nikoletta
Kotroczó Szabolcs

Kürt

Borbély Balázs – szólamvezető
Borbus Péter
Börzsönyi Máté
Chlebovics András
Flammer István
Képiró Bálint
Mészáros Bence
Südi Bálint

Trombita

Csatos Ferenc – szólamvezető
Monoki Attila
Nagy Antal

Harsona

Sütő András – szólamvezető
Gáspár Olivér
Pálinkás Péter
Hegyi Gábor

Tuba

Kovács Péter

Hárfa

Roskó Bernadett

Ütő

Nagy Zsolt – szólamvezető
Kovács Hajnalka
Kovács Péter Zoltán
Tóth Péter
Vörös Gergő

Alapító igazgató, tanácsadó

Nemes László

Művészeti titkárság

Ortutay Réka – cégvezető
Czingráber Eszter –
kommunikációs vezető
Borbély Linda –
kommunikációs menedzser
Drucker Zsuzsa – zenekari titkár
Dulay Krisztina – művészeti titkár
Kalán Erika –
közönségkapcsolati menedzser
Kurta Klaudia – kottatáros, ügyelő
Ortutay Romola – pártolói klub
Pásztor Viktor – berendező
Turcsányi Ildikó – produkciós menedzser
Varga Ágnes – produkciós menedzser

Gazdasági iroda

Szatur Márta – gazdasági vezető
Ódor Lajos – intendáns
Behofsits Zsuzsa – gazdasági ügyintéző
Mácsainé Blahó Franciska – pénztáros

Orbán György - Foto © Csibi Szilvia/Múpa

múpa
Budapest

2024. ÁPRILIS 24.

MOZART / ORBÁN / MAHLER

Stratégiai
partnereink:

A Múpa támogatója
a Kulturális és Innovációs Minisztérium

mupa.hu

GAMER

SYMPHONY

game music show

2024. június 9. | MVM Dome

BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR

VEZÉNYEL: GUIDO MANCUSI

Jegyvásárlás: bdz.jegy.hu

MVM
DOME

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM